

APOSTOLUL

REVISTA CADRELOR DIDACTICE

Editată de Sindicatul din Învățământ și Cercetare Neamț

SERIE NOUĂ, ANUL XXVII, NR. 288

<http://apostolul.slineamt.ro>

noiembrie
2025

Catedrala Mântuirii Neamului, un vis al românilor devenit realitate

În decursul istoriei, poporul român și-a dorit ridicarea unei mari catedrale naționale, care să fie nu doar un simbol al credinței, ci și un omagiu adus eroilor neamului. Acest vis s-a împlinit odată cu înălțarea Catedralei Mântuirii Neamului, una dintre cele mai impresionante construcții religioase din Europa și din lume.

Catedrala Mântuirii Neamului (așa cum a fost denumită inițial și cum este cel mai bine definită) cu hramul (principal) *Înălțarea Domnului și Sfântul Apostol Andrei* (cel de-al doilea hram), este cea mai înaltă și mai mare biserică ortodoxă ca volum și suprafață din lume. Observăm că ambele hramuri au o semnificație deosebită pentru istoria popoului nostru.

După cum se cunoaște, ideea construirii unei catedrale naționale a fost propusă de

Prof. dr. Mihai FLOROAIA
(continuare în pag. 3)

Ministrul educației atacă profesorii pentru a deturna atenția de la măsurile anti-educație impuse de Guvernul Bolojan

Federația Sindicatelor Libere din Învățământ și Federația Sindicatelor din Educație „SPIRU HARET”, în numele membrilor de sindicat ale căror interese le reprezintă, condamnă cele două declarații recente ale domnului ministru al educației Daniel David, prin care le recomandă părinților, elevilor și cadrelor didactice să-i raporteze pe acei profesori care răspândesc informații false, precum și pe cea referitoare la plasarea responsabilității pentru eșecurile sistemului de învățământ (între care analfabetismul funcțional) aproape exclusiv în sarcina cadrelor didactice.

În ceea ce privește prima afirmație, oricine își pune niște întrebări: *La ce informații false răspândite de profesori s-o fi gândit domnul ministru? Cui trebuie trimise aceste raportări? Prin ce metode colegii se vor urmări între ei?* Asta înseamnă că în sistemul de învățământ mi-

nistrul dorește să se revină la o metodă comunistă, anume aceea de a avea informatori în unitățile de învățământ.

Nu, domnule ministru! Modul cum cadrele didactice își desfășoară activitatea trebuie urmărit de directorul unității de învățământ și de inspectoratul școlar de specialitate!

Și cealaltă declarație a domnului ministru a provocat consternare și revoltă în rândul cadrelor didactice. Dacă această afirmație, conform căreia, principala cauză a analfabetismului funcțional în rândul elevilor este lipsa de pregătire a cadrelor didactice ar fi fost făcută de o persoană din afara sistemului, poate trecea neobservată. Dar când această afirmație este făcută de ministrul educației, cel care ar trebui să știe că această

FSLI și FSE „SPIRU HARET”
(continuare în pag. 2)

Virginia Rogin, Simona Măicănescu, Oana Pellea în GALA ACTORILOR din FESTIVALUL DE TEATRU PIATRA-NEAMȚ (pag. 20-21)

„Teatrul Tineretului era o oază de puritate”

• Interviu cu actrița Simona Măicănescu

Actrița de teatru și film cu o carte de vizită internațională, Simona Măicănescu a fost invitată *Galei Actorilor* organizată la Teatrul Tineretului, cu ocazia celei de-a XXXVI-a ediții a Festivalului de Teatru.

Cu o traiectorie artistică strălucită, nu lipsită însă de mari eforturi și sacrificii personale, această impredictibilă doamnă a scenei rămâne nu doar o actriță greu de așezat în tiparele criticii, ci și un

personaj rebel în viața reală.

Simona Măicănescu s-a născut la 18 august 1958, la Craiova, în județul Dolj. A absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” în anul 1983, la clasa profesorului Octavian Cotescu.

Și-a început cariera la Piatra-Neamț, unde a creat diverse tipologii umane rămase, în interpretarea ei, antologice: *Frosa (Idolul și Ion Anapoda)*, *Viorica (Baba Hârca)*, *Elvira (Fluturi de*

noapte), *Helena Glory (R.U.R.)*, *Pasqua (Piațeta)*, *Safta (Conu Leonida față cu reacțiunea)*.

După perioada petrecută la Teatrul Tineretului (1983-1986) a jucat pe scena Teatrului Mic, Teatrului Național „I. L. Caragiale și Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra”, toate din Capitală.

Numele Simonei Măicănescu a apărut, de-a lungul anilor, pe

Violeta MOȘU
(continuare în pag. 18)

Simona Măicănescu

Ministrul educației atacă profesorii pentru a deturna atenția de la măsurile anti-educație impuse de Guvernul Bolojan

(urmare din pag. 1)

Problema are cauze multiple, este grav. Înainte să facă aceste declarații, domnul ministru ar fi trebuit să se uite la măsurile luate chiar de dumnealui în mandatul actual, care, de fapt, creează premisele creșterii analfabetismului funcțional și a abandonului școlar. Mai mult, este de o ironie amară și o inconsecvență flagrantă ca tocmai o personalitate provenită din mediul academic – rectorul celei mai „titrate” universități din România – să vorbească despre calitatea slabă a corpului didactic, în condițiile în care a contribuit la formarea și pregătirea profesională inițială a multora dintre profesorii de astăzi.

Domnule ministru, dacă pregătirea profesorilor este deficitară, cine poartă responsabilitatea pentru calitatea formării inițiale oferite de universitățile din România, inclusiv de aceea pe care ați condus-o? Sistemul universitar, aflat sub jurisdicția Ministerului Educației și Cercetării, produce absolvenți care devin, ulterior, profesorii de care vorbiți. A acuza cadrele didactice înseamnă, implicit, a pune la îndoială și a devaloriza munca celor care i-au format, inclusiv a dumneavoastră. Nu cumva sistemul universitar, prin presiuni de-a lungul timpului, a distrus liceele pedagogice, care formau educatori și învățători de valoare, obligând viitorii profesori să urmeze facultăți și masterate, multe doar pe hârtie, fără o minimă practică pedagogică?

Cadrele didactice din România lucrează, de foarte mult timp, într-un sistem subfinanțat, birocratic și supus reformelor haotice. A ignora cauzele sistemice și a reduce totul la „incompetența” profesorilor este o încercare de a devia atenția publică de la problemele structurale și de la măsurile „de criză” pe care dumneavoastră le-ați implementat în ultimele luni.

Subfinanțarea cronică, salariile demotivante, lipsa stabilității, „respectul” arătat de clasa politică, programele școlare depășite, toate acestea nu atrag tineri valoroși către profesia didactică. La ora actuală, școala românească se poate „lăuda” cu clase supra-aglomerate, lipsa resurselor didac-

tice moderne, a personalului auxiliar, a psihologilor, a consilierilor școlari etc.

Domnule ministru, responsabilitatea pentru starea sistemului de învățământ, care este o problemă de securitate națională – după cum chiar Președintele României a recunoscut – revine în primul rând Guvernului și Ministerului Educației și Cercetării, care stabilesc bugetul, politicile și cadrul legislativ. Însă, până acum, actualul Executiv nu a făcut altceva decât să lovească în singurul sistem care poate aduce plus valoare pe termen mediu și lung. Prin deciziile luate, dumneavoastră și colegii din Guvern, ați scos din sistem mii de cadre didactice suplinitoare bine pregătite, persoane care urmau să ocupe posturile eliberate de cei care vor ieși la pensie.

Vă invităm, domnule ministru, să fiți dumneavoastră, măcar pentru o zi, profesorul de sprijin într-o clasă unde sunt și trei copii cu cerințe educaționale speciale. După o astfel de zi, puteți veni și comenta.

Federațiile sindicale solicită public ministrului educației să înceteze atacurile la adresa personalului din învățământ, care nu sunt, de fapt, decât o încercare de mascare a haosului creat prin măsurile impuse. Lăsați declarațiile ostile și modificările de urgență Legea nr. 141/2025! Dacă tot vreți să mai declarați ceva, vă supunem atenției următorul enunț:

„Îmi cer scuze pentru haosul creat și îmi depun demisia!”

Profesorii nu sunt „țapii ispășitori” ai unei crize pe care nu ei au generat-o. Ei sunt partenerii esențiali în soluționarea crizei și merită respect, sprijin și resurse, nu acuzații nedrepte!

PREȘEDINTE FSLI,
Simion HANCESCU

PREȘEDINTE FSE „SPIRU HARET”,
Marius Ovidiu NISTOR

13 Noiembrie 2025

Declarație privind promovarea integrității în Educație

Federația Sindicală a Educației și Științei (FSEȘ) din Republica Moldova își exprimă profunda îngrijorare față de persistența fenomenului plăților informale în școli și grădinițe – practici care subminează principiile de echitate, etică profesională, transparență și încredere în sistemul educațional.

Aceste contribuții neoficiale, indiferent de forma sau justificarea lor, afectează grav demnitatea cadrelor didactice, creează inechități

între copii și familii și distorsionează misiunea educației publice ca serviciu garantat de stat.

■ FSEȘ condamnă ferm orice formă de presiune financiară, manifestată prin colectări ilicite de bani exercitate asupra părinților și face apel la:

- respectarea strictă a cadrului legal privind finanțarea educației;
- asigurarea transparenței în gestionarea resurselor instituționale;

• protejarea cadrelor didactice de implicarea în practici care contravin Codului de Etică profesională;

• consolidarea mecanismelor de control și raportare a abaterilor.

■ Corupția în sistemul educațional, sub toate formele ei: de la favoritisme în procesul de evaluare până la abuzuri în gestionarea resurselor, reprezintă o amenințare gravă la adresa calității educației.

Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie

Luna NOIEMBRIE 2025

1/1860 – n. **Dimitrie Hoge** (d. 1941, Piatra-Neamț), memorialist. După Școala Domnească, frecventată în orașul natal, a urmat Gimnaziul Clasic. Din motive materiale, nu a urmat cursuri superioare; a susținut examene de specializare la Facultatea de Drept din Iași. A fost funcționar la Curtea de Apel din Galați. Revine la Piatra-Neamț (1902): avocat, consilier, ajutor de primar, primar (1914-1918). I-a cunoscut pe I. L. Caragiale, George Panu, V. G. Morțun, Constantin Istrati, Mihai Kogălniceanu, I. I. C. Brătianu, Alexandru Averescu, însoțindu-i pe Muntele Ceahlău. **A făcut parte din redacția Revistei „Apostolul”**. Colaborări: „Avântul”, „Îndreptarea”, „Reformatorul” ș. a. Scrieri: „George Panu la Durău”; „Amintiri. Din trecu-

tul Orașului Piatra-Neamț”.

■ 1/1895, n. **Mihail D. Stamate**, la Târgu-Neamț (d. 7.05.1978. București), poet, prozator, absolvent al Școlii Normale „Vasile Lupu”,

Rememorări nemțene

Iași. Se transferă la București (1939); inspector școlar, după 1948, inspector general în Ministerul Învățământului. A publicat culegeri legate de viața școlii („Izvorul tămăduirii”, „Școala și formarea caracterului”), versuri („E ceasul din urmă”, „Tăcerea”, „Murmur de izvoare”, „Litaniile de seară” ș. a.). În redacțiile: „Zori de zi”, „Petrodava”, „Apostolul”, „Glasul poporului”. La „Săptămâna” (Târgu-Neamț, 1934-1935), a publicat, număr de număr, articole politice.

■ 3/1939 – n. **Constantin Tomșa**, în Ghe-

lăești, Bălănești Neamț (d. 20 iunie, 2021), profesor, eseist, Facultatea de Limba și Literatura Română, Iași. Redactor coordonator al revistelor „Anotimpuri” și „Anuar”, ale Colegiului „Gheorghe Cartianu”; **redactor-șef adj. Revista „Apostolul”**; în redacțiile: „La Tazlău”, „Asachi” și „Antiteze” ș. a. Eseuri monografice: Lucian Strochi, 2003; Cristian Livescu, 2005; Costache Andone, 2009; Mircea Răsvan Ciacăru, 2016; Constantin Munteanu, 2020, Postum: Mihai Merciaru, 2021. Cărți: „Împătimit de lectură. Cărți și autori” I – V, 2002-2021 și VI (postum, 2022); „Revista Apostolul. Bibliografie” (ed. I, 2008; ed. a II-a,

Catedrala Mântuirii Neamului, un vis al românilor devenit realitate

(urmare din pag. 1)

Sinodul Bisericii Autocefale Ortodoxe Române și regele Carol I (1866-1014), fiind reluată după Primul Război mondial, când au și apărut schițe de proiecte ale arhitecților perioadei respective (cea mai cunoscută fiind a arhitectului Petre Antonescu) și a fost susținută de către patriarhul Miron Cristea (1868-1939).

Abandonat în anii comunismului, proiectul a fost reluat după 1989, fiind susținut de o mare parte a populației României.

Pe data de 29 noiembrie 2007, Patriarhul Daniel a pus piatra de temelie a noului edificiu, urmând ca începând cu anul 2011 să se construiască efectiv.

În anul 2018, la Centenarul Unirii, a fost sfințit altarul catedralei (în data de 25 noiembrie), urmând ca pe data de 26 octombrie 2025 să aibă loc sfințirea catedralei, eveniment care a marcat anul acesta și Centenarul Patriarhiei Române (1925-2025).

Trecând peste comentariile răutăcioase ale unor persoane și așa-zișilor „formatori de opinie”, Catedrala Mântuirii Neamului (românesc) reprezintă singura mare realizare din țara noastră după decembrie 1989.

Reprezentând simbolul demnității naționale, simbolul unității dintre generații și al românilor de pretutindeni, simbolul unității dintre lucrarea spirituală și socială a Bisericii, catedrala

răspunde mai multor necesități: necesitatea liturgică (participarea la momentele solemne liturgice și la ceremoniile bisericești), necesitatea publică (pentru desfășurarea ceremoniilor, aniversărilor sau comemorărilor cu caracter național și internațional și pentru organizarea evenimentelor cu semnificație re-

ligioasă, congrese, conferințe și alte manifestări ale preoților și tinerilor români din țară și străinătate).

Totodată, noua Catedrală patriarhală nu poate fi pusă în concurență sau opoziție cu școlile și spitalele din România, fiind com-

plementară acestora, un simbol al unei mari comunități în rugăciune, al unui popor întreg, o școală spirituală.

Cu alte cuvinte, Catedrala materializează dorința neamului românesc de a se întări în credință și de a se înălța în demnitate pe axa istoriei. Ea reprezintă o realizare arhitecturală și spirituală de o semnificație profundă pentru identitatea națională românească. Și autentifică un ideal colectiv născut din dorința de afirmare a credinței ortodoxe și a unității poporului român în contextul istoric al formării statului modern. Dincolo de dimensiunea sa religioasă, edificiul are și o valoare culturală, simbolică și memorială, integrându-se în peisajul contemporan ca expresie a continuității tradiției și a aspirațiilor unui neam.

Catedrala Mântuirii Neamului nu este doar o construcție monumentală, ci un proiect identitar complex, care reflectă legătura profundă dintre spiritualitatea, cultura și conștiința națională.

**Federația Sindicală
a Educației
și Științei**

Declarație privind promovarea integrității în Educație

Tolerarea acestor practici afectează imaginea instituțiilor de învățământ și, mai ales, încrederea generațiilor tinere în valorile democratice și în statul de drept.

■ Federația Sindicală a Educației și Științei pledează pentru eradicarea fenomenului corupției în educație prin:

- implementarea unor mecanisme eficiente de audit și control din partea organelor abilitate;
- promovarea culturii integrității în rândul personalului didactic și managerial;
- sensibilizarea comunității educaționale

privind etica profesională și responsabilitatea publică;

• stabilirea unui salariu decent în Educație și Cercetare, ca premisă a independenței și demnității profesionale.

Integritatea în educație nu este negociabilă. Este fundamentul pe care se construiește încrederea între școală, familie și societate. Ea nu este doar o valoare morală, ci o obligație instituțională, ce trebuie cultivată prin exemplu, protejată prin reglementări clare și susținută prin voință politică și civică.

FSEȘ își reafirmă angajamentul ferm de a

promova un sistem educațional echitabil, demn și liber de practici informale.

Facem apel către autorități, managerii instituțiilor de învățământ, organele sindicale de toate nivelurile, cadrele didactice și părinți să contribuie activ la eradicarea acestor fenomene prin responsabilitate și curaj civic.

*În numele Biroului Executiv al FSEȘ,
Ghenadie DONOS,
președinte*

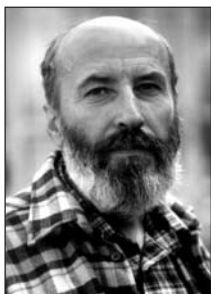
7 noiembrie 2025

Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie

(2014); Revista *Asachi*. Bibliografie, 2011; și opera capitală – „Contemporan cu ei”, 2009; „Un dicționar al literaturii din Județul Neamț – de la copiiști la suprarealiști”, 2014; „Personalități ale culturii din județul Neamț” (2014) ș. a.

■ 7/1944 – n. **Constantin Bostan**, la Bodești, Neamț, absolvent al Liceului „Petru Rareș”, al Facultății de Limba și Literatura Română, București (1969), redactor la ziarul „Ceahlăul” (1969-1974), bibliotecar și director (1997-2013) la Biblioteca Județeană Neamț.

Colaborări: Revista „Apostolul”, „Antiteze”, „Asachi”, „Ateneu”,

„Convorbiri literare”, „Cronica”; a editat, împreună cu Dumitru Simionescu și Emil Nicolae, publicația „Acțiunea”. Cărți: „G. T. Kirileanu. Contribuții documentare” (colab.); „G. T. Kirileanu sau Viața ca o carte”; „G. T. Kirileanu, «Scrieri»”; „Ștefan cel Mare și Sfânt, istorisirii și cântece populare strânse la un loc de Simion T. Kirileanu”; „Sub trei regi și trei dictaturi”; „Gh. T. Kirileanu. Un destin, sub semnul lui Creangă și Eminescu, la Palatul Regal” ș. a.

Rememorări nemțene

■ 10/1910 – n. **Nicolae Gr. Stețcu**, la Galbeni, Bacău (d. 12. 05. 1995, Bacău), profesor, istoric literar, fost elev al Liceului „Roman-Vodă”, licențiat în litere și filozofie (Iași), membru activ al Institutului de Literatură din

Cernăuți, profesor la Liceul Comercial de Băieți (din 1946) și la Liceul „Roman-Vodă” (din 1949), ambele din Roman. A colaborat la publicațiile: „Ateneu”, „Făt-Frumos”, „Descătușarea” (Roman), „Ceahlăul”. A realizat, în colaborare cu Gheorghe A. M. Ciobanu, lucrarea „Pagini din istoria Liceului «Roman-Vodă». 1872-1972” (1972). Postum i-a fost publicată cartea „Contribuții la viața lui Ibrăileanu”, 2013.

■ 11/1953 n. **Cristian Misievici**, la Iași (d. 25 august 2020, Cluj-Napoca), compozitor și prof. univ. A studiat compoziția la Conservatorul de muzică „George Enescu” din Iași, unde și-a început și cariera didactică. În 1990 s-a alăturat corpului profesoral al Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj Napoca,

*Constantin TOMȘA
(continuare în pag. 4)*

Manualul de istoria comunismului

Începând din anul școlar 2025-2026, materia intitulată „Istoria comunismului din România” a devenit obligatorie în sistemul liceal românesc (abia de la clasa a XII-a, nu a VIII-a, cum ar fi dorit – pe bună dreptate, cred – lobby-ul făcut de mai multe facultăți de istorie sau institute de cercetare). Până de curând a fost disciplină opțională și s-a predat după ghiduri metodologice. A existat din 2008 și un manual opțional tipărit și editat de IICCR. Impunerea materiei – la fel de necesară ca Istoria evreilor, Holocaustul – a debutat însă cu stângul, deoarece ordinul de ministru prin care se aprobau manualele a întârziat nepermis de mult. Prin urmare, în septembrie anul acesta, la primele ore de Istoria comunismului au lipsit chiar materialele didactice indispensabile: manualele.

Putem spune că, de la bun început, împrejurările nu au fost favorabile: cu ceva timp în urmă, chiar predarea Istoriei la liceu în cazul așa-numitului Trunchi Comun (la ultimele clase de la profilul Real) a fost în pericol. Unii actori influenți din zona academică au prezentat drept soluție scoaterea abia introdusei materii – la clasa a XII-a – *Istoria comunismului din România* (ca să fie „salvată” Istoria). Toate aceste contradicții vădesc și divizarea din sânul breslei istoricilor.

Voi prezenta aici câteva reflecții pe marginea noii discipline pornind de la unul dintre manuale – *Istoria comunismului din România. Manual pentru clasa a XII-a și clasa a XIII-a*. Autori: **Flori Bălanescu** (coordonator), **Mioara Anton**, **Carmen Müller**, **Florin-**

Răzvan Mihai, Editura Corint, București, 2025, 128 pag. Observăm o componentă echilibrată cuprinzând experimentați profesori de liceu (Carmen Müller, de la Liceul Teoretic „Ion Barbu” din București) și cercetători consacrați care au fie experiență didactică universitară, fie o carieră importantă în zona editorială, în contact direct cu redactarea manualelor. În același timp, vreau să remarc și manualul coordonat de **Dorin Dobrinu** la editura **Litera** care aduce împreună istorici de mare valoare și profesori reputați din învățământul preuniversitar.

Este un aspect pozitiv care trebuie menționat încă de la bun început: Programa și, pe urmele ei, aceste manuale descriu natura totalitară a regimului comunist, realitate ce nu dispăre în pofida unei aparente „liberalizări”. Elevilor li se vorbește despre înregimentare, uniformizare, mișcări artistice de masă amenințând cultura înaltă, profesionalistă și, nu în ultimul rând, despre cenzură ideologică. Nu trebuie uitat că, în chiar anul școlar în care se predă această materie, tinerii de 17-18 ani care învață după aceste manuale devin cu adevărat cetățeni (cu drept de vot). Ei trebuie să facă diferența între partidele democratice și cele fasciste/comuniste. Manualul de la Corint, la fel ca și celelalte, face referire la condamnarea oficială a comunismului. La 18 decembrie 2006, Raportul final elaborat de Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste părea să clarifice pentru toată lumea și aspectul sus-amintitei naturi totalitare (inclusiv pentru președintele României, care a validat conținutul raportului). Însă cred că

nici fostul președinte, care a înființat Comisia, nu a internalizat mesajul profund al Raportului (care susținea că, în fond, România comunistă nu a trecut printr-o destalinizare reală, că natura totalitară s-a păstrat până în decembrie 1989). Știm că președintele de la momentul 2006, la doar câțiva ani după condamnarea comunismului, a ales să decupeze primii zece ani ai lui N. Ceaușescu sugerând că succesorul

care acum au în față noul manual. Cum de s-a ajuns aici? Sunt multe cauze, dar aici pomenesc doar câteva. Statul postcomunist a neglijat politicile memoriei și o necesară asumare deplină – nu doar declarativă – a trecutului fascist și comunist. Din manualele anilor 1990 nu aflai (mai) nimic despre responsabilitatea românească în cazul Holocaustului, iar despre perioada comunistă nu se vorbea.

„Venerabilul” de peste 100 de ani, Radu Theodoru, pus sub urmărire penală de curând, se remarcă după 1990 prin negarea Holocaustului, prin critici violente extreme la adresa celor două comisii pentru adevăr – Comisia Internațională pentru Studiul Holocaustului și Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste. Până de curând nimeni nu l-a deranjat cu nimic, deși organele de urmărire penală ar fi avut instrumentele necesare ca să acționeze. Aș mai adăuga aici și existența unei anumite promiscuități când vine vorba de evocarea victimelor comunismului, a opoziției anticomuniste și a disidenței. Spre exemplu, ești invitat la un simpozion (despre rezistența armată anticomunistă și sprijinitorii ei) și te trezești flancat de figurile lui Adrian Păunescu și ale unora suspecți că au fost informatorii poliției secrete comuniste.

Este de salutat prezența în manuale a unui studiu de caz dedicat protocronismului (p. 113). În esență, a fost vorba despre un naționalism cultural instrumentalizat de ceaușismul târziu. Pe acest tărâm al naționalismului, marxism-leninismul lui Ceaușescu s-a întâlnit cu protocronismul profesat de scriitorii

lui Gheorghiu-Dej ar fi putut să rămână un președinte de seamă dacă ar fi stat la putere doar un deceniu.

Această perspectivă asumată de Traian Bănescu (n. 1951), a cuiua care a trăit 38 de ani în comunism, se înrudește cu a celor care suferă de o anumită „nostalgie” față de regimul trecut, mai precis față de anii de „liberalizare” sau față de așa-zisa siguranță socială de dinainte de 1989.

„Nostalgicii” – părinții și bunicii elevilor de clasa a XII-a – au transmis opiniile lor către copii, cei

Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie

(urmăre din pag. 3)

devenind mai târziu directorul Școlii doctorale „Sigismund Toduță” a instituției.

În domeniul compoziției ne-a lăsat simfonia „De Natura Poesis”, „Antiphonies – concert pentru vioară și trei grupe de interpreti”, „Văile Plângerii – pentru șase grupe de percuție și orgă”. Premiul Uniunii Compozitorilor, 1988, pentru lucrarea „Șapte intersecții ale unui sentiment cu un anotimp”.

A fost fondator al Facultății de Muzică din Piatra-Neamț, unde a inițiat un Festival inter-

național de percuție, și a participat – ca student, apoi ca mentor – la fenomenul artistic unic „Văcanțe muzicale la Piatra-Neamț”. Mai simplu: a pus împreună cu mentorul său, compozitorul Vasile Spătăreanu, târgul Pietrei pe harta muzi-

Rememorări nemțene

cală a României. (M. Z.)

■ 14/1844 – n. **Constantin D. Stahi**, la Dobreni, Neamț (d. 18. 06. 1920, Iași). A absolvit Seminarul de la Socola (cl. II-IV), Școala de Arte Frumoase, ambele din Iași, Facultatea de Belle Arte, München (1878). A participat la expoziții în Germania. Profesor de gravură la Școala de Arte Frumoase din Iași. A participat la zugrăvirea bisericii din Negrești, Neamț. Expoziții naționale (1902, 1912, 1916); personale (1920, București). În expoziția românească iti-

nerantă (1929, Olanda). Numeroase distincții. Prima mare retrospectivă itinerantă la Iași (iunie-iulie 1971) și Piatra-Neamț. Muzeul de Artă din Piatra-Neamț deține câteva „naturi statice” semnate de el.

■ 15/1845 – n. **Vasile Conta**, la Ghindăoani, Neamț (d. 21. 04. 1882, București), filosof, a frecventat Școala Domnească din Târgu-Neamț (1853), Gimnaziul Central din Iași; primește o bursă și face studii comerciale în Belgia (1869-1871). În 1972, a obținut diplomă în drept și va preda la Universitatea din Iași. Devine membru al „Junimii” (1873) și va publica, în „Convorbiri literare”, scrieri filosofice: „Teoria fatalismului”, „Originea speciilor”, „Teoria undulației universale”, „Încercări de metafizică” și versuri. În 1879, devine deputat; va conduce M. C. I. P. (1880), în guvernul lui Ion C. Brătianu; membru al Curții de Casație. Lucrări

Manualul de istoria comunismului

Influenți, realitate bine documentată de istorici, care au sugerat și persistența curentului în postcomunism. Iar aici ajung din nou la tema actualității. Important este să observăm că, după 1989, unii dintre acei scriitori asociați cu protocronismul sau simpatizanți de-ai lor și-au manifestat indistinct preferințele pentru lideri totalitari precum Corneliu Zelea Codreanu, Ion Antonescu și Ceaușescu. Un soi de reabilitare parțială a marelui Antonescu începuse, de fapt, chiar înainte de 1989, din nefericire și cu concursul unor prozatori de talent, situații altminteri de partea auto-

miei esteticului, percepți ca fiind „de partea bună a istoriei”, sau măcar a istoriei literare (Marin Preda, prin *Delirul*). Prin urmare, acest amestec contradictoriu pe care l-am trăit din noiembrie 2024 până în mai 2025, la nivelul opțiunilor politico-electorale asumate de „suveraniști”, nu ar fi trebuit să ne mire prea tare. În realitate, cred că putem vorbi despre un „suveranism ceaușist” care îl anunță cumva pe cel din zilele noastre.

Până și politicienii mediocri admit acum – de voie, de nevoie – că educația istorică, familiarizarea elevilor cu nocivitatea regimurilor totalitare fasciste și comuniste con-

tribue decisiv la consolidarea unei democrații reziliente. Nu știm dacă chiar internalizează ceea ce spun (am văzut cazul fostului președinte care își asumă doar pe jumătate un demers memorial necesar). Nu putem să nu remarcăm cât de târziu s-a introdus în școli predarea unor materii precum *Istoria evreilor*, *Holocaustul* și *Istoria comunismului din România*. Sub mandatul fostului președinte al României, Raportul final al Comisiei pentru Analiza Dictaturii a fost ascuns în arhiva electronică a Administrației Prezidențiale și nu mai poate fi găsit la o căutare pe Google. Mai sunt și alte aspecte colaterale care scot în evi-

dență blocajele din cadrul politicilor memoriale: spre exemplu, Muzeul Ororilor Comunismului în România nu are un sediu și trăiește din expoziții temporare (este rușinos că aceste proiecte muzeale esențiale sunt stânjenite, deși măcar în parte banii ar fi putut fi atrași prin diverse proiecte).

Poate cu ajutorul acestor noi manuale și al unor profesori dedicați, noile generații vor ajunge să prețuiască mai mult libertatea, democrația, pluralismul și să înțeleagă natura toxică a comunismului și a fascismului.

Cristian VASILE

Școala specială, o oportunitate!

Un Centru Școlar pentru Educație Incluzivă nu este o școală separată de lume, ci un loc al sprijinului, al adaptării. Aici, copiii cu cerințe educaționale speciale primesc educație, terapie și susținere personalizată în funcție de nevoile și potențialul fiecăruia. Este o șansă reală pentru copiii care au nevoie de mai multă răbdare, sprijin, înțelegere. Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă funcționează sub coordonarea Ministerului Educației și Cercetării, se subordonează Inspectoratului Școlar Județean și oferă:

- Programe educaționale adaptate, acreditate de Ministerul Educației;
- Profesori de educație specială, psihologi, logopezi și kinetoterapeuți angajați în urma examenelor de titularizare, care lucrează împreună pentru ca fiecare copil să-și atingă potențialul;
- Terapie educațională și ocupațională, logopedie și consiliere individuală absolut gratuite și pentru care oamenii dau bani grei în centrele private;
- Colaborare cu familiile și, tot mai des cu școlile de masă.

Scopul Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă nu este izolarea copilului, ci integrarea lui pas cu pas, în ritmul propriu, în comunitate, în viața socială și profesională.

Educația Incluzivă înseamnă a vedea valoarea în fiecare copil, indiferent de ritmul, abilitățile sau dificultățile lui.

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă este, de fapt, un loc al șan-

selor, nu al etichetelor. Pentru unii copii, este diferența dintre a renunța și a reuși!

Aici, fiecare copil este văzut, ascultat și încurajat. În locul competiției găsește acceptare, în locul etichetelor găsește ajutor.

Irina LUPU,
profesor de psihopedagogie specială CȘEI, Roman

Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie

a părute postum: „Bazele metafizicii”, „Întăilele principii care alcătuiesc lumea”. Volume: „Opere complete”, 1914; „Opere filosofice”, 1922; 1967; „Opere filosofice alese”, 1975.

■ 21/1955 – n. **Aurel Dumitrașcu**, la Sabasa, Borca, Neamț (d. 16. 09. 1990, București), poet, a absolvit Liceul „Mihail Sadoveanu” din Borca și Facultatea de Filologie, Iași (1987). Muzeograf la Muzeul de Artă din Piatra-Neamț. Debut în Revista „Tomis” (1976). Editorial, cu „Furtunile memoriei”, versuri (1984). Participă și citește poezie la Cenaclul „Numele poetului”, al revistei

„Luceafărul”. Colaborări: „Cronica”, „Luceafărul”, „Tribuna” ș. a. Unul dintre organizatorii Colocviilor Naționale de Poezie de la Neamț. Alte cărți: „Biblioteca din Nord” (antum); postume, îngrijite de poetul Adrian Alui Gheorghe:

Rememorări nemțene

„Mesagerul”; „Tratatul de eretică”; „Fiara melancolică”; „Carnete maro, I-IV”; „Scene din viața poemului”; „Frig sau despre cum poezia ne-a furat moartea. Epistolar (1978-1990)” ș. a.

■ 26/1943 n. **Viorel Tudose** în comuna Gârșina (d. 24.04.2013, Iași), gazetar. A urmat cursurile Liceului „Petru Rareș” și a absolvit Facultatea de filologie a Universității „Al. I. Cuza”, Iași. A lucrat ca redactor la secția culturală a ziarului „Ceahlăul”, apoi, mai mulți ani, a fost secretar de redacție, „făcător de ziare”, cum îi

plăcea lui să-și spună.

După 1989 a condus ziarul „Ceahlăul”, în calitate de redactor șef, apoi de director general. A făcut ziaristică de calitate, făcând cele mai mici compromisuri timpului, dar a și crescut ziaristi tineri, după 1989, ajutându-i să-și ia zborul prin propriile lor aripi.

Viorel Tudose a fost, cu siguranță cel mai profesionist gazetar pe care l-a dat Neamțul ultimelor decenii. A fost, deopotrivă, un sensibil poet – dar un poet ucis, ca mulți alții, de gazetărie – care a paginat în premieră „școala de poezie nemțeană”, cei mai mulți dintre scriitorii

(continuare în pag. 6)

Un pui de muntean de la Poiana Teiului

La 1 februarie 1929, în familia gospodarilor munteni, Ioana și Vasile Caraza din Poiana Teiului, se naște Grigore, al cincilea din cei șase copii. Grigore face școala primară la Poiana Teiului și apoi Școala Normală la Piatra-Neamț. În 1948, inspectorul Ioan Olaru de la Borca, îl numește învățător la Școala Primară Călugăreni. Începuse perioada de stăpânire sovietică în România și învățătorul Caraza s-a angajat în lupta împotriva regimului comunist aservit sovieticilor. Împreună cu studentul Valentin Blăgescu și cu Pamfil Sălăgeanu înființează organizația anticomunistă „Frăția de Arme”. Este arestat pe 31.08.1949. Cineva îl trădase. Era la cosit cu tatăl său în livada din satul Roșeni, iar o vecină îl anunță că Securitatea îl așteaptă acasă. Este arestat și dus la Securitatea din Ceahlău, iar mai apoi la Piatra-Neamț. După cercetările de la Piatra, e trimis sub stare de arest la închisoarea de la Galata, Iași. Securitatea de la Piatra a scris pe dosarul care l-a însoțit pe Grigore Caraza la Galata și mai departe, cu cerneală roșie și cu litere majuscule: DEȚINUT PERICULOS.

De la Galata ajunge și în alte temnițe comuniste, Jilava, Văcărești, Târgu Ocna, Constanța, Bacău, Aiud. În acesta din urmă a suferit 18 ani, din care în „Zarcă” 8 ani. Tinerețea și-a petrecut-o în temnița de la Aiud. Avea să stea încarcerat 18 ani la care se adaugă 2 ani de domiciliu obligatoriu. După ce a ieșit din închisoare și-a studiat la CNSAS cele 22 de dosare cu peste 8.000 de file, unde a găsit însemnări care l-au cutremurat.

A învățat 12.000 de versuri
Mii de versuri învățate în temniță. La Aiud a suferit împreună cu Petre Țuțea, Nichifor Crainic,

tele, erau oameni cu totul deosebiți și care m-au primit în cercul lor și de fiecare dată când voiau să facă cunoscută o nouă operă, o poezie,

hotărârile pe care și le-a luat».

După o perioadă de suferință la Aiud, a stat în domiciliu obligatoriu la Răchitoasa, în Bărăgan. Părintele Bejan, fost deținut politic și la Răchitoasa, în lucrarea sa „Satul blestemat” face următoarea mențiune: „Grigore era înalt, slab, nemâncat, iar vântul zbura prin plămâni lui”. Prima perioadă de detenție este cuprinsă între 31.08.1949 și 1964. Între 1964 și 1970 a fost liber și a lucrat la Piatra-Neamț, la fabrica de lapte. De aici, este arestat din nou în 1970 și va ieși de după gratii în 1977. Într-o noapte, în celula morții, a visat că muntele Ceahlău era din mămăligă. Și el mânca cu poftă, plecând de la poale, dar nu putea nicidecum, cu tot chinul, să ajungă la Toaca și Panaghia. Când s-a trezit din vis, cârpa de sub cap era udă de saliva care i-a curs din gură.

Nereeducat și ireeducabil

A fost eliberat în iulie 1977. Când a fost eliberat, pe picul care l-a trimis închisoarea Aiud către Securitatea din Piatra-Neamț, printre alte lucruri se menționa: „**Se eliberează deținutul Caraza V. Grigore, «nereeducat și ireeducabil»**”.

A reușit să plece în exil în Statele Unite. Acolo a fost port-drapelul tuturor românilor și a luptat pentru libertatea și drepturile lor în întruniri ale acestora, la posturile de radio americane, în presă, în Senatul american. A dat foc la steagul URSS la o manifestație din centrul Washington-ului.

În Senatul american a depus documente în numele tuturor românilor, cerând drepturi pentru ei. Lucia Hossu-Longin a mers personal în America și a filmat pentru serialul „Memorialul Durerii”, prezentându-l pe Grigore Caraza. În martie 2008, un alt realizator,

Grigore Caraza, amintiri și istorii despre un muntean de la Poiana Teiului

La 1 februarie 2014, Grigore Caraza împlinise 85 de ani. Avea încă vervă și lupta pentru ideile sale așa cum o făcea de o viață. Îi plăcea să se plimbe pe aleile din jurul blocului de pe strada Mihai Eminescu, unde locuia. Nu departe de casă a fost lovit de un om cu probleme psihice. A suferit până la jumătatea lui noiembrie, când a murit. Așa a fost să fie pentru unul dintre cei nu prea mulți care au rezistat Aiudului și torționarilor săi. A fost înmormântat în cimitirul de la Borzoghian, după dorința sa. Tot mai puțini îi caută mormântul și la fel de puțini sunt cei ce-și mai aduc aminte de el și-l pomenesc.

Radu Gyr, Prințul Ghika, Dumitru Bejan, părintele Calciu Dumitreasa, Mircea Vulcănescu, părintele Mihai Lungeanu. Își amintea de mari personalități care l-au primit în cercul lor.

Când eram afară la plimbare ne învăteam într-un cerc și gardianul ne pândea. Dar având în vedere că cele trei persoane despre care vorbesc acum, Nichifor Crainic, pe care eu l-am numit Ceahlăul sau Olimpul neamului românesc, Radu Gyr, care a salvat foarte multe vieți cu poeziile lui și cu tot ce a făcut și Petrovici, filosof și autorul manualelor mele de filosofie pe care le-a făcut printre al-

mă puneau să stau în față. Și eu ascultam. Și mi-o spunea o dată, de două ori, după aceea zic «gata, știu». Cică «trece în spate, o știi și poate ai să poți să o spui». Am memorat mii de versuri, am ieșit ultima dată cu ele afară și așa cum mi s-a cerut de către acești oameni, că «tu nu vei muri nicicum, scoate aceste versuri în primul rând pentru cultura, pentru literatura neamului românesc, în al doilea rând pentru tine dacă le vei putea scoate și în al treilea rând pentru noi. Du-te, vei ieși sigur afară, că ai toate posibilitățile, fiind și tânăr și foarte îndrăzneț, foarte perseverent în

Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie

(urmare din pag. 5)

de azi ai locului debutând în literatură grație (și) lui Viorel Tudose. (M. Z.)

■ 27/1940 – n. **Ioan I. Scurtu**, la Dochia, Neamț, absolvent al Liceului „Petru Rareș” din Piatra-Neamț și al Facultății de Istorie București, profesor universitar, doctor, președinte al Secției de Științe Istorice și Arheologie (2007), membru al Consiliului Științific al A. O. Ș. din România. A fost director general al Arhivelor Naționale, membru în Consiliul Național al Istoricilor din România, de pe lângă Academia Română (din 1996). Onorat cu diverse ordine, diplome, titluri, cu premiul Academiei Române (1983), pentru „Viața politică din România. 1918-1944”; premiul „Gheorghe Brătianu” al Fundației „Magazin istoric” (2003) pentru

„Viața cotidiană a românilor în perioada interbelică”.

■ 27/1962 – n. **Dumitru Bostan jr.**, la Piatra-Neamț, artist plastic, absolvent al Academiei de Artă, București (1986), restaurator la

Rememorări nemțene

Complexul Muzeal Neamț. Debut la Salonul Anual de Artă Piatra-Neamț (1983). Participă la expoziții (1986-2008): „Lost Art Gallery” New York, Salonul Național de Grafică „Artempo”, „Artă și sacralitate” Iași, „Peisajul Românesc” la World Trade Center București, Oscillations-Transgressions, Canada, Kunstschow Westerschouwen, Olanda, United Nations Center București, „Atelier” Piatra-Neamț, „Artiștii la locul lor”, Galeriile de Artă Modernă, Piatra-Neamț, Expozițiile Filialei U. A.

P. Neamț, Galeriile „Apollo” și „Artis” București, Salonul Național de Artă, Palatul Parlamentului, „Pânze mici” la Galeriile „Lascăr Vorel”, Piatra-Neamț, Saloanele Moldovei, Bienala „Lascăr Vorel”. Expoziție de grup la Institutul Cultural Român de la Veneția. Este autorul albumului de artă „Biarritz si loin si proche”, Franța.

■ 28/1950 – n. **Arca-die Răileanu**, la Perieni, Basarabia, absolvent al Institutul Politehnic din Chișinău, specialitatea Arhitectură, a debutat la expoziția U. A. P. Moldova, Chișinău (1982). Stabilit la Piatra-Neamț, este prezent cu expoziții personale și de grup (1993-2004), la Piatra-

Grigore Caraza, amintiri și istorii despre un muntean de la Poiana Teiului

Cristian Tabără, de la Pro TV, a făcut un documentar despre fostul deținut.

A ieșit din închisoare cu 12.000 de versuri memorate și mai uitase dintre ele. Încerca cu orice prilej să le împărtășească și celorlalți. Păcat că nu s-a găsit cineva care să transcrie toate poeziile știute de el, învățate de la poezii temnițelor comuniste, Gyr, Ciurunga, Bacu, Crainic și de la încă mulți alții, unele dintre ele nefiind de nimeni scrise. Am fost împreună cu dânsul la Aiud unde cântece vechi patriotice și bătrânii împovărați de ani și suferințe parcă prinseseră măreție de voievozi mușatini. Îi erau alături părintele Paulin, părintele Lungianu, părintele Sabău, Neculai Popa și încă mulți alții ce-au venit cu colaci, panacida și vin să-și plângă tovarășii care nu au mai apucat să se mai bucure de cerul larg al libertății. L-am întrebat despre el pe părintele Lungianu, care a mers odată cu noi la Aiud. Mi-a răspuns că a fost printre cei 50 de oameni din 7.000 de deținuți care au refuzat reeducarea.

Noi ăștia care n-am acceptat

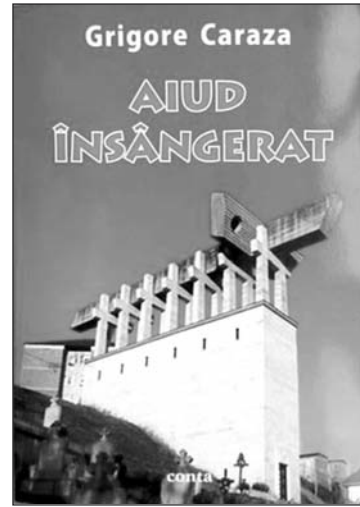
reeducarea am fost adunați cu toții lângă Zarcă și atunci ne-am văzut care cum suntem. Când ne-am așezat pe coloane am simțit un ghionț în spate. Era Mihai Lungianu. Am știut că te găsești aici, mi-a zis. Să știi că și eu știam, am răspuns eu cu mare bucurie.

L-am întrebat pe fostul lui tovarăș, Neculai Popa, cum era Grigore Caraza în acele vremuri de la Aiud. *Era ca și acum, veni răspunsul, era iute de mânie, se supăra repede, dar îi trecea. Știai însă că te poți baza pe el, că nici mort nu te va trăda. Așa sunt oamenii ăștia din munții Neamțului și eram mândru că eram nemțean ca și el.*

L-am însoțit și la Chiril, la părintele Filaret Gămălău, un alt îndârjit luptător anticomunist, dar pe care l-am aflat fără puterea de-a mai povesti, de a mai împărtăși dintr-o experiență de viață bogată în suferință.

Cartea sa „Aiud însângerat” este una de căpătai pentru românii care mai gândesc românește și o recomandăm spre citire. Spunea: *Pentru mine, România înseamnă frumusețea și gloria ei, înseamnă*

piatra de hotar a Europei între barbarie și civilizație, înseamnă munții și codrii nesfârșiți de brad,

văile și dealurile, bisericile și mănăstirile, înseamnă mormintele străbunilor noștri, înseamnă păsările care cântă pe ram, tot ce este bun, nu străinii veniți peste noi pentru a ne jefui și înrobi. (...) Nicăieri în lume cerul nu este mai senin, mai ales noaptea, mereu plin de stele, ca la mine la Poiana

Teiului. Acum, octogenar fiind, privesc cu mândrie pădurea verde de brazi din jurul meu, Piatra Teiului – o adevărată doamnă a munților; ascult freacățul apei Bistriței. Steaua mea a umblat prin multe închisori comuniste și prin destule țări ale lumii dar sufletul meu a rămas tot în satul copilăriei mele – Poiana Teiului, unul dintre cele mai frumoase din lume.

Despre Grigore Caraza zicem acum că a fost. Un bărbat tare, verde, așa precum brazii din codrii de deasupra satului său de lângă Piatra Teiului. Un om care a crezut cu tărie în niște idealuri pe care tumultul unei vieți prea agitate ne face să le privim, în cel mai bun caz, cu indulgență. Viața, credința și lupta sa au fost profunde și de aceea trebuie să ne aducem obolul nostru de neuitare, să le facem cunoscute, mai ales în rândul celor tineri, care astfel poate vor înțelege cât de mult rău pot face oamenii unor semeni de-ai lor.

Prof. dr. Daniel DIEACONU

0 **4. MUȘATESCU, Tudor** (22 feb. 1903 – 4 nov. 1970) – **55** ani de la moartea dramaturgului și romancierului;

05. SADOVEANU, Mihail (5 nov. 1880 – 19 oct. 1961) – **145** ani de la nașterea scriitorului;

10. ODOBESCU, Alexandru (23 ian. 1834 – 10 nov. 1895) – **130** ani de la moartea scriitorului;

11. CELLINI, Benvenuto (1 nov. 1500 – 13 febr. 1571) – **525** de ani de la nașterea artistului italian;

12. RODIN, Auguste (12 nov. 1840 – 17

nov. 1917) – **185** de ani de la nașterea sculptorului francez;

14. MONET, Claude (14 nov. 1840 – 6 dec. 1926) – **185** de ani de la nașterea pictorului impresionist francez;

CALENDAR – noiembrie 2025

15. CONTA, Vasile (15 nov. 1845 – 22 apr. 1882) – **180** ani de la nașterea filosofului și scriitorului;

24. MACEDONSKI, Alexandru (14 mart. 1854 – 24 nov. 1920) – **105** ani de la

moartea poetului simbolist;

25. ALEXANDRESCU, Grigore (22 feb. 1814 – 25 nov. 1885) – **140** ani de la moartea poetului și fabulistului;

27. IORGA, Nicolae (5 ian. 1871 – 27 nov. 1940) – **85** ani de la moartea istoricului și scriitorului;

27. REBREANU, Liviu (27 nov. 1885 – 1 sept. 1944) – **140** ani de la nașterea prozatorului;

30. TWAIN, Mark (30 nov. 1835 – 21 apr. 1910) – **190** de ani de la nașterea scriitorului american. (*Red.*)

Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie □ Lecția de istorie □ Luna noiembrie

Neamț: Galeria „Lascăr Vorel”, Galeria Top Art, Galeria „Vert”, T. T., Bienala „Lascăr Vorel”, Târgul de Vară; în țară: Râmnicu Vâlcea, Craiova, Câmpulung Moldovenesc, Călimănești, Iași, Bârlad, Cluj, Saloanele Moldovei, Bacău-Chișinău, Timișoara, București; peste hotare: Bălți, Tighina, Uniunea Scriitorilor și Biblioteca „Onisifor Ghibu”, Chișinău, Internaționala de design Moscova ș. a.

■ 28. 11. 1972 – n. **Valentin Andrei**, la Săvinești, Neamț, animator cultural, publicist, Facultatea de Filozofie și Jurnalism a Universității „Spiru Haret”. Din 1998, lucrează, la Centrul pentru Cultură și Arte „Car-

men Saeculare”, timp în care a participat la organizarea multor manifestări artistice. Debut cu articole și cronici sportive, nominalizat la prima ediție a Galei Premiilor „Ioan Chirilă” (2002). A făcut parte din prima echipă a redacției Radio

Rememorări nemțene

„Terra” (1992-1995). Este autor al volumului „Patruzeci de ani de Vacanțe Muzicale la Piatra-Neamț” (2011). Coautor, cu Simina Moșu la „Festivalul de Teatru Piatra-Neamț 1969-2019”. Colaborări: „Asachi”; „Antiteze”; „Apostolul”; Radio România Cultural; TVR Cultural.

■ 29/1875 – n. **Ioan Popa-Burcă**, la Piatra-Neamț (d. 25. 05. 1937, București), profesor, geograf, autor de manuale școlare, publicist. A

absolvit Liceul Național din Iași (1885-1893). Licențiat în științe naturale, la Universitatea București (1896). Titular la Liceul „Mihai Viteazul” (din 1897). Concomitent, asistent la Institutul de Fiziologie al Facultății de Științe (1904-1905) și la Muzeul de Istorie Naturală (1905-1924). Manuale didactice: „Atlasul geografic pentru școlile secundare”; „România și țările locuite de români”; „România (1866-1906)”; „Harta agronomică a României”. Autor al hărților murale ale continentelor și ale României Mari. Distins cu numeroase ordine și medalii, pentru merite științifice și în învățământ.

(**N. R.** – Prelucrare și actualizare după *Personalități ale culturii din județul Neamț*, un calendar alcătuit de **Constantin Tomșa**, Editura Crigarux & Cetatea Doamnei, Piatra-Neamț, 2014).

Starea de bine a elevului și a profesorului – premisa pentru performanță

Cu toții știm că sistemul de educație din țările nordice este considerat unul dintre cele mai performante din lume, dar puțini cunoaștem care este de fapt secretul care îl face așa. Mănată de această curiozitate și mai ales de dorința de a aplica în școala unde sunt profesor cât mai mult, iată-mă în Copenhaga, pe 27 octombrie 2025,

Cu profesoara noastră, Mette Junker

la cursul despre starea de bine a elevilor și a profesorilor – *The Well Being Code: Energy Tools and Mind-Body Activities for Self-Care*. Instituția organizatoare a fost **Body Mind Academy**, filiala din Copenhaga a **Europass Teacher Academy**, cel mai mare formator Erasmus din Europa, care are la activ peste 400 de cursuri împărțite pe tot continentul.

Profesoara noastră, Mette Junker, a fost o întruchipare perfectă a spiritului danez și a pus o amprentă de neuitat asupra tuturor. Există o însuflețire caldă și calmă cu care poți vorbi, și atunci cu adevărat convingi, există un mod sincer de a transmite învățăminte zâmbind, există oameni care mustesc de experiență și cunoștințe pe care doresc neapărat să le dea mai departe și există o frumusețe interioară care se simte în orice gest. Aceasta este Mette...

Luni, în prima zi, eram un grup lipsit de orice coeziune, format din **16 profesori din Germania, Italia, Irlanda, Martinica, Croația, Slovenia și România**. Eu nu îmi găseam locul, deși sunt o persoană sociabilă, și îmi aduc aminte că îmi venea să fug: „Doamne, ce mi-o fi trebuit mie cursul acesta și Copenhaga?” Apoi a apărut Mette și totul s-a schimbat. Am început să vorbim și gheața s-a topit rapid, ne-am prezentat fiecare pe scurt, în timp ce Mette ne-a întipărit prima lecție, aceea a efectelor pozitive ale zâmbetului: stimulează creierul să elibereze endorfine și serotonină care induc starea de bine și reduc stresul, contribuie la relaxare,

îmbunătățește sistemul imunitar prin bună dispoziție, facilitează conexiunea socială fiind conceput ca un semn de prietenie și deschidere, face ca persoana să pară mai tânără, contribuie la o impresie pozitivă în mediul social și ajută la combaterea emoțiilor negative. Am înțeles imediat că pe parcursul cursului voi învăța niște lucruri valoroase pe care va trebui să le introduc în rutina mea zilnică. Am mai observat că pe mesele de lucru se aflau niște clopoșele, și am aflat ca acelea erau pentru semnalarea de către fiecare din noi a momentelor pe care le considerăm magice.

Mai fixăm și ideea că 70% din creierul nostru are încă structura primitivă care generează starea de negativism și temerile și că nu trebuie să ne lăsăm dominați de aceasta ci, să ne construim resursele prin care să activăm restul de 30%, care ne poate induce starea de bine și ne conservă sănătatea fizică și mentală.

În debutul celei de-a doua zile suntem deja o grupă de cursanți care parcă se cunosc de mult, se salută cu drag, zâmbesc mult, se întrebă unii pe alții cum se simt, își fac complimente. Ce am reținut mai cu seamă din această sesiune a fost exercițiul de a te privi în oglindă direct în ochi în timp ce îți zâmbești și apoi de a medita câteva minute la ceea ce ai simțit și practica de reîncărcare a bateriilor prin respirație corectă și introspecție pe muzică liniștitoare. Și „regula celor trei”, adică, pentru fiecare lucru negativ gândit sau rostit despre o persoană să spunem trei lucruri pozitive care să echilibreze percepția.

Miercuri am primit una dintre cele mai relevante lecții din viața mea, cu care am înțeles și mai mult de ce ei sunt atât de fericiți: pentru că sunt recunoscători pentru orice există sub soare, pentru cele bune dar și pentru cele rele, pe care le iau drept lecții. Ce-ar fi dacă și noi românii am practica această atitudine?! Am uita să mai fim posaci din motive reale sau imaginare, am uita poate să mai lansăm gânduri rele la adresa semenilor, ne-am elibera de niște limite trasate de noi înșine. Acest exercițiu care constă în a te interoga zilnic despre motivele pentru care trebuie să fii recunoscător este esențial pentru că recunoștința are un impact profund asupra modului în care percepem viața și asupra stării noastre emoționale. Practicarea acesteia duce la o viziune mai optimistă și mai echilibrată, reduce anxietatea, îmbunătățește starea de calm, stimulează gândirea pozitivă, ceea ce induce o

mai mare apreciere a vieții și o stare de bine durabilă, care în final activează zonele cerebrale ce elimină hormonii fericirii.

De reținut au fost și tehnicile de eliberare a emoțiilor negative și mai ales poziționarea fiecăruia dintre noi în dihotomia „a dăru – a primi”, care s-a întâmplat în ultima zi, cu ocazia ceremoniei de certificare. În fața clasei au fost plasate patru scaune, pe care au luat loc pe rând toți viitorii absolvenți. Ceilalți colegi au fost invitați să scrie pe un sticker ceea ce gândesc despre fiecare din cei patru și apoi să le șoptească ideea la ureche și să le lipească stickerul pe pullover. Să primești câte un gând frumos de la 12 colegi, în interval de două minute, într-o atmosferă de sărbătoare – iată ceva ce produce o explozie de bucurie în creier și face lacrimile greu de oprit. Pentru că unii dintre noi suntem obișnuiți doar să oferim și ne simțim cel puțin ciudat când primim, ceea ce nu este normal și benefic. Un cadou, fie că este un simplu gând bun, ne emoționează, ne aduce bucurie, surpriză și venerabila stare de bine.

Pentru a obține certificatul de absolvire a fost necesar ca fiecare dintre noi să susțină un speech sinteză dar și creativ. Eu am început cu o comparație între o perioadă imaginară (preistorică), în care domina starea de rău, în care profesorii ridicau vocea la elevi solicitând respect, în care elevii erau umiliți și desconsiderați dar se așteptau performanțe. În schimb, tot ceea ce se obținea erau doar eșecuri. Prin comparație, într-o perioadă actuală, unde se experimentează starea de bine, elevilor li se creează un mediu de lucru unde se simt în siguranță și protejați, în care profesorul îi pune în valoare, îi apreciază, le dă sentimentul unicității. Toate acestea creează un benefic simțământ al apartenenței, ce va conduce la rezultate foarte bune. Toți colegii mei au avut idei generoase și surprinzătoare și, într-o atmosferă absolut intelectuală, efervescentă și

În fața Catedralei de marmură

Remember Madame Erasmus

Zilele Erasmus (13-18 octombrie) tocmai se terminaseră, când, pe data de 17 octombrie 2025, **Sofia Corradi**, persoana care a imaginat și instrumentat tot acest program – **Madame Erasmus** – ne părăsea tăcut și discret, într-un mod aproape contrar celui în care se desfășurase întreaga ei viață. Comunitatea educativă europeană a fost lovită de regretul dispariției celei ce fusese supranumită *Mamma Erasmus*, pentru că povestea ei este demnă de a fi sursă de inspirație pentru oricine, și, trebuie să fie o fărâșă de reflecție și conștientizare: cineva a luptat din răzputeri pentru ca *Programul Erasmus* să existe, acesta nereprezentând, așa cum adesea tindem să credem, ceva dobândit „de-a gata”.

Istoria Sofiei Corradi (1934-2025) începe cu mult timp înainte de universități și conferințe, cu o fetiță curioasă și isteată, care avea un tată ce credea că studiul și învățarea limbilor străine pot deschide toate ușile. Cosimo, tatăl eroinei noastre, angajat ca inginer la căile ferate italiene, i-a amprentat de fapt decisiv destinul, și a început prin a o învăța limba franceză folosind o ediție ilustrată a romanului Robinson Crusoe. Adesea, el organiza călătorii lungi cu trenul de-a lungul Europei, astfel încât ea și sora ei Gemma să poată observa, asculta și vorbi cu persoane din diferite țări. Aceste excursii, pe de o parte aventuri, pe de altă parte lecții, au reprezentat prima cheie către ceea ce avea să devină *spiritul Erasmus*.

Mulți ani mai târziu, când ambele surori și-au făurit visul de a studia în străinătate, în Statele Unite ale Americii, tatăl lor le-a impus ca regulă să obțină bursă de studiu Fulbright. Și au reușit amândouă!

Deci, aproape de finalul studiilor de Drept

din Roma, Sofia ajunge la Universitatea Columbia (New York), unde obține un master în legislație universitară comparativă, după care se întoarce în Italia, nerăbdătoare, inspirată, mândră și gata să demonstreze și să pună în practică ceea ce tocmai învățase. Dar lucrurile nu au mers nici pe departe cum se aștepta, pentru că a descoperit că toate eforturile, toate examenele... nimic nu conta în Italia natală. În acel moment de profundă dezamăgire, acest „NU”, rostit cu asemenea vehemență, ar fi putut închide definitiv o uriașă ușă. Din contra, Sofiei i-a sclipit mintea spre ceva ce va reprezenta cea mai puternică revoluție în educația modernă. Și astfel, parcurgând rapid drumul de la furie la viziune, Corradi a gândit ceva radical pentru timpul acela: ca universitățile din Europa să aibă încredere unele în altele, astfel încât studenții să fie capabili să studieze în afara țării lor și să aibă examenele recunoscute. De fapt, un cadru incipient pentru schimburile de tineri între universitățile europene exista deja, dar Corradi a făcut ceea ce fac marii gânditori: a transformat principiul în practică.

Inspirată de aceste idei, în anul 1969 le-a propus printr-un Memorandum la Conferința Rectorilor Italiani desfășurată la Genova, și a încercat să le răspândească și în presa italiană.

La început a fost ignorată în mod politic dar nu s-a descurajat. Înarmată cu o motivație pură și cu un stilou, a creat zeci de tabele în care compara și făcea analogii între creditele cursurilor de la universitățile din Italia, Franța și Germania. Câțiva ani mai târziu mărturisirea că făcuse această muncă „în afara sferei furiei, dar totuși cu o doză necesară de furie”.

Au urmat ani de scrisori, întâlniri și refuzuri, până când, în anul 1976 Comunitatea Europeană îi adoptă principiul, iar în 1987 ideea ei se transformă în realitate, semnându-se oficial actul de naștere al Programului Erasmus. Și iată cum o idee născută din frustrare a ajuns să fie împărtășită de întreaga Europă, devenind mai mult decât un program, și anume un mod de gândire.

Din 1987 și până în prezent mai mult de 15 milioane de oameni au participat la mobilitățile Erasmus. Au avut șansa să-și perfecționeze cunoștințele de limbi străine și să descopere noi perspective. Dar, cea mai mare achiziție Erasmus nu a fost cea universitară ci, crearea și împărtășirea unui sens al apartenenței europene pentru generațiile tinere și conștientizarea că aparțin unei entități mult mai mari decât cea națională. Sofia Corradi însăși a spus asta în modul cel mai elocvent: *Erasmus îți schimbă personalitatea. Îți dezvoltă gândirea critică și felul de a-i privi pe ceilalți.*

Sofia Corradi a fost o licențiată în Drept care a reușit să remodeleze educația europeană, un spirit care niciodată nu s-a oprit din a învăța, un apostol care a avut curajul de a transforma un „NU” într-o revoluție, o femeie care a inspirat un întreg continent să **învețe cum să învețe împreună.**

Gianina BURUIANĂ

Starea de bine a elevului și a profesorului – premisa pentru performanță

Plină de nonșalanța prieteniei am savurat ultimele momente împreună. Aplauze, fotografii, entuziasm și angajamentul că fiecare dintre noi va încerca să aplice cât mai mult în viața de zi cu zi

și la clasă. Pe mine Mette m-a numit „ambasador al stării de bine pentru școala mea”, și știu că am o sarcină destul de grea.

Sunt recunoscătoare că pașii vieții m-au condus spre acest curs din Copenhaga, finanțat de Uni-

unea Europeană și desfășurat în cadrul proiectului de acreditare al școlii noastre 2025-1-RO01-KA121-VET-000310883. Sunt recunoscătoare pentru tot ce am aflat și am văzut în această regală capitală europeană, în decursul unei

săptămâni, care mi-a adus o schimbare de viziune în ceea ce privește educația, viața, felul în care trebuie s-o trăim.

**Prof. Gianina BURUIANĂ,
Liceul Economic „Alexandru Ioan Cuza”**

O 2. **LABIȘ, Nicolae** (2 dec. 1935 – 22 dec. 1956) – 90 ani de la nașterea poetului;

02. **LIPATTI, Dinu** (19 mart. 1917 – 2 dec. 1950) – 75 ani de la moartea compozitorului și pianistului;

04. **RILKE, Rainer Maria** (4 dec. 1875 – 29 dec. 1926) – 150 de ani de la nașterea poetului austriac;

08. **SIBELIUS, Jan** (8 dec. 1865 – 20 sept. 1957) – 160 de ani de la nașterea compozitorului finlandez;

13. **MAITEC, Ovidiu** (13 dec. 1925 – 18 mart. 2007) – 100 de ani de la nașterea sculptorului;

13. **PERLEA, Ionel** (13 dec. 1900 – 29/30 iul. 1970) – 125 de ani de la nașterea compozitorului și dirijorului;

16. **BEETHOVEN, Ludwig**

CALENDAR – decembrie 2025

van – 255 de ani de la nașterea compozitorului;

17. **BASSARABESCU, I. A.** (17 dec. 1870 – 27/29 mart. 1952) – 155 de ani de la nașterea scriitorului;

17. **PIPPIDI, Dionisie** (17 dec. 1905 – 19

iul. 1993) – 120 ani de la nașterea filologului;

22. **BRĂTIANU, Vintilă** (16 sept. 1867 – 22 dec. 1930) – 95 ani de la moartea omului politic;

27. **RONCARD, Pierre de** (11 sept. 1524 – 27 dec. 1585) – 440 de ani de la moartea poetului francez;

28. **ESENIN, Serghei** (3 oct. 1895 – 28 dec. 1925) – 100 de ani de la moartea poetului rus;

28. **MURGU, Eftimie** (28 dec. 1805 – 12 mai 1870) – 220 ani de la nașterea filozofului și filologului.

(Red.)

Hortensia Papadat-Bengescu, una dintre cele mai importante prozatoare ale literaturii române interbelice, a avut un parcurs literar marcat de influența și sprijinul a doi mari critici ai epocii: G. Ibrăileanu și E. Lovinescu. Acești mentori i-au ghidat primii pași ai carierei, oferindu-i nu doar susținere, ci și o platformă prin care să-și facă auzită vocea distinctă în peisajul literar românesc.

Debutul său literar a fost susținut de G. Ibrăileanu, care i-a prefațat volumul „Ape adânci”, apărut în anul 1919, un veritabil act de validare literară care a încurajat receptarea favorabilă a operei.

Tot în această perioadă, Hortensia Papadat-Bengescu îl cunoaște pe Eugen Lovinescu, celălalt mare sprijinitor al carierei sale. Acesta îi facilitează colaborarea cu revista „Sburătorul”, una dintre cele mai influente publicații literare ale vremii. Scriitoarea devine, astfel, membră fondatoare a cenaclului „Sburătorul”, un spațiu esențial pentru afirmarea noilor tendințe literare și pentru promovarea modernismului românesc.

Publicarea celui de-al doilea volum, „Sfinxul”, în anul 1920, consolidează poziția sa în literatura română. În același an, la Teatrul Național din București i se joacă piesa „Bătrânul”, ceea ce nu face altceva decât să demonstreze diversitatea talentului său artistic. Aceste reușite constituie, în mare parte, rezultatul direcției impuse de cei doi mari critici, care au înțeles potențialul său și au sprijinit-o în formarea unui stil distinct.

Un an mai târziu, în 1921, Hortensia Papadat-Bengescu publică volumul „Femeia în fața oglinzii”, cu o prefață elogioasă semnată de Eugen Lovinescu. Acesta recunoaște valoarea prozei sale și o încadrează în tendințele

moderniste promovate de cenaclul „Sburătorul”. Prin această validare, Lovinescu îi asigură o poziție privilegiată în literatura română a epocii.

Mai mult, influența celor doi

un nume în literatura română, depășind statutul de simplă debutantă și devenind una dintre cele mai importante figuri ale romanului interbelic.

Printre primele sale lucrări se

Femeia în fața oglinzii. Hortensia Papadat-Bengescu la 70 de ani de la dispariție (II)

critici asupra scriitoarei nu se limitează doar la acest tip de susținere editorială. Ei contribuie și la conturarea unei direcții literare, ghidând-o spre o proză psihologică și analitică, specifică modernismului. G. Ibrăileanu, spre exemplu, prin formația sa critică și prin prestigiul revistei „Viața Românească”, a orientat-o inițial spre o abordare introspectivă și sensibilă, în timp ce E. Lovinescu a încurajat-o să se alinieze curentului modernist european. Indubitabil, așadar, debutul literar al Hortensiei Papadat-Bengescu nu poate fi separat de influența acestor două personalități. Fără sprijinul lor, afirmarea sa în lumea literară ar fi fost mult mai dificilă, într-o epocă în care literatura scrisă de femei era încă privită cu reticență.

Curând, prin recunoașterea critică oferită de Ibrăileanu și Lovinescu, autoarea își construiește

numără romanul „Balaurul” (1923) și volumul de nuvele „Romanță provincială” (1924) – ambele înscriindu-se în perioada de tinerețe a creației sale și ilustrând teme marcante precum experiențele de război, frământările interioare și condiția femeii într-o societate rigidă.

Romanul „Balaurul” surprinde impactul devastator al Primului Război Mondial asupra sufletului uman, în special asupra personajului feminin central, Laura. Autoarea îmbină, aici, introspecția psihologică cu observația socială, conturând o lume tulburată de suferință și pierdere. Prin intermediul acestei opere, Hortensia Papadat-Bengescu realizează o radiografie emoțională a individului confruntat cu ororile frontului, punând în lumină nu doar suferințele fizice, ci și traumele psihologice pe care războiul le imprimă asupra oamenilor.

Doar un an mai târziu, în 1924, volumul de nuvele „Romanță provincială” marchează o altă etapă a scrierilor sale timpurii. În această „colecție de proze scurte”, scriitoarea se îndreaptă către explorarea sensibilității feminine într-un cadru provincial, zugrăvind dramele interioare ale unor personaje captive în norme sociale rigide. Femeile din aceste nuvele sunt adesea sfâșiate între aspirațiile intime și constrângerile impuse de societate, iar proza autoarei se remarcă prin finețea analizei psihologice și stilul său confesiv, aproape liric.

Începând cu anul 1926, Hortensia Papadat-Bengescu își îndreaptă definitiv atenția către roman, abandonând proza scurtă. Această tranziție marchează, printre altele, o maturizare artistică, iar operele sale ulterioare – în special cele din ciclul Hallipilor – vor consacra preocuparea pentru frescele sociale ample și pentru evoluția personajelor în contexte complexe. Totuși, scrierile sale de început rămân relevante prin modul în care au explorat universul interior feminin și prin sensibilitatea cu care autoarea a redat conflictele sufletești ale personajelor sale.

Așadar, perioada scrierilor de tinerețe ale Hortensiei Papadat-Bengescu se distinge atât prin analiza profundă a psihologiei feminine, cât și prin abordarea temelor legate de război, constrângeri sociale și frământări interioare. Aceste prime opere pregătesc terenul pentru marile sale romane și demonstrează talentul autoarei de a surprinde nuanțele sufletului omenesc, poziționând-o pe scriitoare ca o voce puternică a literaturii române interbelice.

(Va urma)

Prof. dr. Gheorghe BRÂNZEI

Expoziție de pictură Carmen Cărăușu

În perioada 1-15 noiembrie 2025, în Sala Cupola, Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț a găzduit expoziția de pictură „Straturi de lumină. Scaune goale” semnată de artista Carmen Cărăușu.

Vernisajul a avut loc joi, 6 noiembrie 2025, cu începere de la ora 16:00, iar prezentarea a fost făcută de criticul de artă Lucian Strochi și de părintele și poetul Dorin Ploscaru. Evenimentul a fost întregit de un moment muzical susținut de elevi ai clasei de pian din cadrul Atelierului de Muzică pentru copii coordonat de prof. Sânziana Elena Ailenei.

Expoziția a adus în atenția publicului o selecție de lucrări recente, reunite sub tema complexă a stratificării – ca tehnică plastică, dar și ca metaforă a construcției umane.

Prin această expoziție, Carmen Cărăușu continuă un demers artistic și conceptual în care pictura devine un spațiu al explorării profunzimii, al sedimentării vizuale și emoționale. Lucrările sale, situate în zona abs-

tract-figurativă, se construiesc pe straturi succesive de culoare, transparență și materie, fiecare strat purtând o încărcătură afectivă distinctă. Artista propune o paralelă între modul în care pictura se construiește prin suprapuneri subtile și felul în care ființa umană se formează din experiențe, emoții și memorie.

Stratificarea, în pictură, este pentru mine un mod de a vorbi

despre complexitatea lumii interioare. Sub fiecare culoare se ascunde o trăire, o tăcere sau o revelație. În spatele fiecărui ton se află un gând care nu se vede, dar se simte, parte a unei lumi care pare un tot dar se

O sută de ani de mărturisire și impactul lor pentru contemporaneitate

Anul omagial al Centenarului Patriarhiei Române și Anul comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din secolul al XX-lea au fost marcați de către Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca prin organizarea Simpozionului Internațional de Teologie, Istorie, Muzicologie și Artă Sacră, cu tema „O sută de ani de mărturisire și impactul lor pentru contemporaneitate”. Acesta s-a desfășurat în perioada 2-4 noiembrie 2025 și a adunat ierarhi, profesori, teologi, oameni de cultură din țară și străinătate (**Polonia, Germania, Franța, Italia, Ungaria, Malta, Grecia, Africa de Sud**), care au dezbătut diferite subiecte și probleme de actualitate încadrate în tematica stabilită.

Prelegeri precum: *Mărturisire și sfințenie; Actualitatea teologiei spirituale academice la un secol de la Patriarhat: perspective teologice și direcții contemporane; Paternitatea duhovnicească în învățământ teologic românesc; Is the Roman Catholic Church moving towards Orthodox Ecclesiological Solutions? Comments on the Synod on Synodality* au fost susținute în plen, în sesiunea inaugurală, de către ierarhii participanți (IPS Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, PS Benedict, Episcopul Sălajului și PS Samuel Bistrițeanul, Episcopul vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului), respectiv de către decanul Facultății de Teologie de la Universitatea Catholică „Ioan Paul al II-lea” din Lublin (Polonia), rev. prof. univ. dr. Przemysław Kantyka.

Structurate în mai multe secțiuni tematice: **Teologie Sistematică, Biblică, Istorie, Practică, Artă Sacră, Muzicologie, Secțiunea teologie limba engleză, Studii doctorale** (pentru cei peste 60 de doctoranzi participanți), sesiunile

simpozionului au antrenat specialiștii la dezbateri și analize pe marginea subiectelor abordate. Lucrările s-au desfășurat în format mixt (față în față și on-line), având numeroase subiecte incitante, dintre care voi enumera doar câteva: „*Shema Israel*” – fundament al monoteismului iudaic și model al articolului de exprimare a credinței; *Sistemul Imunitar Spiritual al neamului românesc: Biserica Ortodoxă Română – factor de igienă mentală colectivă și scut împotriva psihozelor sociale; Dincolo de etică, neantul. Pseudo-teologia socială; Corespondența Dumitru Stăniloae – Ioan Mihăilțan; Orizonturi ireconciliabile: caracterul mucenicesc al*

propovăduirii Revelației sub imperiul reduționist al antiteismului comunist; Beneficiile catehizării asupra stării de sănătate a copiilor; Contribuția teologilor de la Cernăuți la înființarea Patriarhiei Române; Liviu Rebreanu și credința creștin-ortodoxă; După 35 de ani. Trauma & memoria detenției politice în societatea românească post-comunistă; Evoluția învățământului teologic superior în Biserica Ortodoxă Română în perioada 1925-2025; Părintele mărturisitor Iustin

Pârnu – între Cuvântul Evangheliei și Națiunea Română; Ultimul pas al românirii cântărilor – inmografia metrică: Paraclisul Sfântului Preot Mărturisitor Liviu-Galaction Munteanu; Aspecte armonice în Liturgia pentru cor mixt a lui Gheorghe Dima; Mărturisitori de după gratii – recuperarea mărturiilor despre clericii care au trecut prin închisorile comuniste din România; Duhovnici români ai secolului XX în reflecția teologică a lui Teodor Baconschi: Dumitru Stăniloae, Paisie și Cleopa de la Sihăstria și Sofian Boghiu; Byzantine Cultural Memory and the Ancient Novel: Christian Perspectives (9th-12th Centuries); Propheticness of the Ecumenical Social Thought: The Centenary of the „Life and Work”; The Concept of Refrigerium and the dogmatic Fate of the intermediate State of Salvation; Missiological Mirrors: The Mission of the Romanian Orthodox Church and Its Identity Negotiation with Greek and Russian Approaches (1925-2025) etc.

Lucrările au arătat că mărturisirea credinței rămâne axa fundamentală a identității ortodoxe, capabilă să inspire răspunsuri coerente la crizele morale și antropologice actuale. În același timp, dialogul dintre teologie, cultură și știință s-a conturat ca direcție prioritară de cercetare și misiune, indicând nevoia unei prezențe ortodoxe active în spațiul public și academic.

S-a reafirmat caracterul matur, integrator și profund misionar al Patriarhiei Române, privită nu doar ca o instituție istorică, ci ca o realitate vie a comuniunii și a mărturisirii. Important de subliniat este faptul că, în cei 100 de ani de patriarhat, Biserica Ortodoxă Română a „rodit”, oferind poporului sfinți mărturisitori prin faptă și cuvânt, modele vii de urmat. Dacă ar fi să amintim doar lista celor 16 cuvioși și mărturisitori, martiri canonizați în iulie 2024. Totodată, a dezvoltat un sistem de în-

vățământ teologic academic, a înființat cantine sociale, așezăminte filantropice, tipografii etc.

Sesiunile doctoranzilor au demonstrat angajamentul noii generații de teologi față de teme esențiale precum martiriul, identitatea eclezială și antropologia aplicată.

Participanții din străinătate au adus o perspectivă amplă asupra martiriului ca expresie a credinței și fidelității în fața compromisului, evocând experiențele dramatice ale Bisericii Ortodoxe Române din perioada comunistă. S-a subliniat că sângele mărturisitorilor, indiferent de confesiune, devine un limbaj comun al unității creștine și o punte între Bisericile Răsăritului și ale Apusului.

În cadrul simpozionului, a fost vizitată expoziția de Artă Sacră „Mărturisire de credință și iconografie” (coordonator prof. univ. dr. Marcel Munteanu), deschisă în Galeria „Erminea”, la etajul 1 al Facultății de Teologie Ortodoxă. Aici au expus lucrări cadrele didactice și studenții de la specializarea Artă Sacră din cadrul acestei instituții de învățământ teologic clujean, expoziția fiind deschisă în perioada 3-30 noiembrie 2025.

Manifestarea științifică s-a încheiat marți seara, 4 noiembrie 2025, când au fost prezentate concluziile simpozionului, după care s-a vizionat filmul documentar „Gheorghe Dima, un sfânt al muzicii românești”.

În final, participanții s-au bucurat de un concert coral aniversar, susținut de Corul de Cameră „Psalmodia Transylvanica” (aniversează 35 de ani de la înființare) și de Grupul vocal „Synavlia” din Cluj-Napoca, invitat de onoare.

Lucrările prezentate în cadrul simpozionului vor apărea într-un volum special, care va fi editat anul viitor.

Prof. dr. Mihai FLOROIA

Expoziție de pictură Carmen Cărașu

descompune în lumină și întuneric, materie și spirit, amintiri și uitări, prezențe și absențe, mărturisește Carmen Cărașu.

O parte dintre lucrările care vor fi prezentate fac parte din seria creată pentru Bienala Internațională de Artă de la Florența din acest an, a căror lucrări s-au întrunit sub tema „Lumină și întuneric”. Această serie reprezintă un experiment cromatic în care toate culorile corespund aceluiași ton de gri, generând un efect optic luminos fără apel la contrastul clasic alb-negru. Rezultatul este un limbaj vizual delicat și profund, care vorbește despre lumina interioară, despre energia care pulsează dincolo de nu și da.

De asemenea, expoziția include și lucrări recente ce explorează tema suprapunerilor – nu doar ca proces

pictural, ci și ca simbol al identității și al memoriei proprii și colective. În aceste compoziții, transparențele și densitățile devin metafore ale dialogului dintre vizibil și invizibil, dintre concret și imaginar.

În decursul acestui an, Carmen Cărașu a devenit membru în Uniunea Artiștilor Plastici din România, Filiala Iași, și a participat la importante manifestări artistice naționale, între care Bienala Națională de Pictură Constanța; Bienala Internațională de Grafică Mică de la Iași; Bienala de pictură și grafică „Ștefan Luchian” Botoșani, Salonul de Artă „Contactus” Târgu Mureș, confirmându-și prezența constantă în peisajul artistic contemporan românesc.

(Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț)

Cronica literară: Olessea Gîrlea „Reprezentări nocturne și diurne ale imaginarului literar” (II)

Capitolul III „Reprezentări ale imaginarului demonic în literatura universală” este unul centrat pe critica și interpretarea textelor literare, în care este explorat un spectru larg al imaginarului răului, cum ar fi: „Un diavol în Paradis” de Henry Miller, „Elixirul diavolului” de E. T. Hoffmann, oferind prilejul dublului demonic, scindării ale eurilor și identității, depersonalizării, demonizării tatălui, concepții psihologice și psihanalitice ce-i permit autoarei să repună romanul sub o lumină nouă. Romanul „Moartea demonului” de Anne Holt oferă cercetătoarei un alt prilej de reflecție prin conceptele de agresivitate și distructivitate din psihanaliza lui Erich Fromm.

Capitolul IV „Imaginarul demonic în literatura română” surprinde operele scriitorilor care abordează o tematică orientată spre explorarea forțelor întunecate, a conflictului dintre bine și rău, precum și a prezenței maleficului sub diverse forme simbolice sau mitologice. Autoarea este preocupată de consumul atipic al mâncării în basmele lui B. P-Hașdeu, de mâncare ca element de construcție al narațiunii, fără de care ar fi imposibilă derularea firului narativ. Subcapitolul 4.2 „Despre rostul lui Dumnezeu și implicația Diavolului în aforismele lui Grigore Vieru” surprinde o paletă largă de accepții ale celor două contrarii între fizic și metafizic. Fie că apare separat sau contrapuz în maxime, acest exercițiu intelectual devine, așa cum relevă autoarea, „tragismul existenței și al veșnicilor ezitări în balanța binelui și a răului” (Gîrlea, p. 204).

Subcapitolul 4.3 are drept subiect de investigație și analiză romanul „Isabel și apele diavolului” de Mircea Eliade – o operă despre stările tensionale și de criză ale protagoniștilor, despre căutările interioare și sondarea in-conștientului personajelor.

Subcapitolul 4.4 „Cronotopuri malefice în opera lui Ion Creangă” devine un prilej de reflecție despre conceptul bahtinian de cronotop cu accepții benefice (mănăstirea, biserica, altarul, templul) și accepții malefice (locul blestemat, răscrucea, hotarul, pădurea, iazul, cârciuma), care fac parte din ordinea axiologică a lumii, aflându-se într-o interdependență bine stabilită de care depind inițierea și devenirea protagoniștilor. Subcapitolul 4.5 intitulat „Aspecte ale femininului malefic în opera lui Ion Creangă” este poate cel mai intrigant și inedit moment al monografiei, întrucât se referă la superstițiile populare despre femeie, în special femeia bătrână (baba), care învinge mereu în competiția cu diavolul și-l păgubește. Opera lui Ion Creangă prilejuiește cercetătoarei reflecții despre răul feminin a cărui prezență aparent inofensivă, devine în final una crucială. Palmaresul feminin format din baba cerșetoare, babele de la biserică, soacra și nurorile, femeia leneșă, susțin firul narativ și contribuie la rezolvarea contradicțiilor.

Subcapitolul „Sine autentic și sine fals” în romanul „Supusul Satanei” de Nicolae Ciobanu este o veritabilă mostră de analiză a scindărilor de personalitate, a dedublărilor de personalitate, eliberarea de corp, migrația su-

fletului și recuperarea corpului. Autoarea urmărește traiectoria devenirii ființiale a protagonistului, într-un demers de stabilire a identității și de recuperare a sinelui.

Subcapitolul 4.7 „De la Vlad Țepeș la Dracula” surprinde mitul literar al unei personalități cu renume mondial, datorită demonizării la care a fost supus. De la romanul lui Bram Stoker „Dracula”, la romanele „Atacul de noapte” de Ion Muscalu, „Dracula din Carpați” de Virgil Gheorghiu – autoarea urmărește evoluția unui mit literar în ascensiune. Reprezentări ale lui Vlad Țepeș sunt surprinse de către autoare în poezie și în povestiri.

Subcapitolul 4.8 „Reprezentări malefice ale apei” este o mostră subtilă de analiză a imaginarului acvatic cu reprezentări distructive în opera lui Mircea Eliade, Vasile Voiculescu, Radu Găvan, Alexandru Popescu. Ultimul subcapitol al monografiei intitulat „Superstiții și reprezentări ale podului în romanul lui Radu Paraschivescu” supune analizei cronotopii de trecere, de transcendere a spațiului. Autoarea demonstrează și de această dată că impregnarea spațiului de malefic este o reminiscență a credințelor populare, concretizate în ficțiunea literară.

Cercetările Olessei Gîrlea se concentrează pe identificarea și interpretarea simbolisticii demonice și pe modul în care aceasta reflectă teme și dileme fundamentale ale existenței umane. Autoarea oferă o înțelegere profundă a felului în care universurile simbolice contribuie la construcția imaginarului literar, influențând temele, personajele și structurile narative.

Anul acesta, autoarea a obținut Diploma și medalia de argint pentru volumul *Reprezentări diurne și nocturne ale imaginarului literar* (2023), la Salonul de carte Euroinvent 17, la 9 Mai 2025, Iași (România) și respectiv Diploma și medalia de argint pentru același volum, la Salonul Internațional de Inventică și Antreprenariat Inovativ, Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 6-7 iunie 2025. Aceste distincții confirmă valoarea științifică și originalitatea demersului interpretativ propus de Olessea Gîrlea, evidențiind relevanța cercetării sale în peisajul academic contemporan. Prin analiza detaliată a reprezentărilor diurne și nocturne, autoarea reușește să pună în lumină mecanismele subtile prin care imaginarul literar reflectă și modelează realitatea, revelând totodată dinamica interioară a conștiinței personajelor și tensiunile dintre rațional și oniric, dintre lumina cunoașterii și umbrele subconștientului. Astfel, monografia nu doar că îmbogățește domeniul hermeneuticii literare, ci servește drept instrument valoros pentru înțelegerea profundă a textului artistic în contextul culturii contemporane.

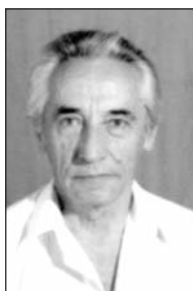
Bibliografie: Olessea Gîrlea. *Reprezentări diurne și nocturne ale imaginarului literar*. Chișinău, CEP USM, 285 p. ISBN 978-9975-62-628-6.

Dumitru APETRI, doctor în filologie la Institutul de Filologie Română „B. P-Hașdeu” al Universității de Stat din Moldova

Dumitru Apetri (n. 21 octombrie 1940), este Doctor în filologie, cercetător științific coordonator, critic și istoric literar, pedagog, scriitor, și a tradus pe pasiune pe ogorul Literelor mai bine de șase decenii. Este cunoscut și prețuit în mediul academic și scriitoricesc, în primul rând, ca fidel promotor al dialogului intercultural. Îndrăgostit iremediabil de opera eminesciană, și-a dedicat o bună parte din timp studierii creației poetului român de geniu în spațiul culturii est-slave.

Este membru al Asociației sociale-culturale „Bucovina” din Republica Moldova (1990), membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999), membru al Uniunii Scriitorilor din România (2010).

Cărți publicate (selectiv): *Bucovina: cultură, personalități, destine* (2000), *Dialog intercultural*.

Aspecte ale receptării literare (2006), *Eseuri și profiluri literare* (2007), *Arta replăsmuirii artistice* (2008),

„Martiriul transnistrean sub jugul totalitar rusesc” (coautor, 2013), *Eminescu sporind a lumii taină* (2020), *Marii clasici ai literaturii române. Vocația universalității* (2023) ș. a.

Este laureat al Premiului Uniunii Scriitorilor din Moldova (2001, 2016, 2021), a primit Medalia „Nicolae Milescu Spătaru” a Academiei de Științe a Moldovei (2020), mai multe ordine și distincții care atestă rezultatele remarcabile ale muncii sale.

(Red.)

Olessea Gîrlea (n. 18.10.1983), absolventă a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de filologie, specialitatea: Limba și literatura română și limba germană (2006), Conducător de doctorat, profilul literatură, specialitatea teoria literaturii (2020), este profesoară de limba germană la Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din Chișinău, din 2022. Are, în același timp, și o intensă activitate academică: cercetător științific superior și șef al Centrului de literatură și folclor la Institutul de Filologie Română „B. P-Hașdeu”, cercetător științific la Institutul de Filologie al Academiei de Științe ș. a.

A publicat: *Mit și ficțiune artistică în opera literară*. Chișinău: Professional Service, *Reprezentări diurne și nocturne ale imaginarului literar*, Chișinău, 2023, peste 75 de studii și articole, coautor la

câteva culgeri tematice.

Traduceri: din limba germană în limba română pentru revista *Sud-Est cultural*.

Cursuri și mobilități academice la Universitatea din Leipzig (2023), la seminarul Offenen Gesellschaft, Berlin, (2023), la Academia internațională de vară „Germania în toate culorile”, Varna (2024). ș. a.

Premii: Premiul „Ion Creangă” oferit de International Board on Books for young people și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” (2022), Premiul la Salonul Internațional de Carte (2015), Bursa de excelență a Guvernului Republicii Moldova (2009). (Red.)

MALURI DE PRUT

Varvara Buzilă – Premiul Europa Nostra 2025, Campionii Patrimoniului

Etnografa Varvara Buzilă, laureata Premiului Europa Nostra 2025, „Campionii Patrimoniului”, singura premiantă din Republica Moldova, susține că dedică această distincție tinerei generații. În cadrul emisiunii „Maluri de Prut” de la Radio Chișinău ea mai afirmă că includerea elementelor de artă tradițională în patrimoniul UNESCO – dosarele

de articole științifice și sute de texte pentru publicul larg, a contribuit la legi fundamentale și a coordonat dosarele UNESCO ale Moldovei, din care patru au fost înscrise pe listele patrimoniului imaterial, a format generații de tineri cercetători, a revigorat meșteșugurile feminine tradiționale. Acestea sunt realizările recunoscute ale Varvarei Buzilă, de către Uniunea Europeană, pentru acordarea celei mai înalte distincții în domeniul protejării și promovării patrimoniului cultural, *Premiul Europa Nostra*.

Etnografa Varvara Buzilă, cercetător în cadrul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, spune că dedică tinerei generații acest premiu decernat în cadrul unei gale solemne organizate recent la Bruxelles: *Este un premiu pe care îl datorăm tuturor celor care fac ceva în domeniul patrimoniului cultural: celor care îl cercetează, care îl muzeifică, care îl conservă, promovează, dar întâi de toate celor care l-au creat, apărât și ni l-au lăsat drept moștenire. Îl dedic generațiilor viitoare, pentru că, de dragul lor, se fac toate aceste lucruri.*

Varvara Buzilă, este singura laureată din Republica Moldova a acestui prestigios premiu, fiind selectată dintre 251 de candidaturi provenind din 41 de state europene.

În dialogul nostru, etnografa a subliniat importanța colaborării cu România și recunoașterii internaționale a unei singure culturi pe ambele maluri ale Prutului: *Toate relațiile între România și Rep.*

Moldova, din ultimele decenii sunt favorabile cunoașterii și protejării patrimoniului. Noi, cei care am trecut prin fel de fel de regimuri, cărora ni s-a interzis această activitate de punere în valoare a patrimoniului național, în cele din urmă avem o etapă favorabilă pentru a soluționa și recupera ce nu am putut face cu mai multe decenii în urmă. Cred că am reușit să ieșim pe plan mondial tocmai datorită acestor colaborări cu colegii și partenerii din România. Dar și pentru că suntem același popor și avem aceeași cultură.

Republica Moldova a depus, împreună cu România, și a obținut înscrierea în Patrimoniul Imaterial UNESCO a următoarelor teme de

cercetare: *Colindatul în ceată bărbătească, Tehnici tradiționale de realizare a scoarțelor, Practici culturale asociate zilei de 1 Martie (Mărțișorul), Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală.*

Pe rol este al cincilea dosar comun *Cobza, cunoștințe, tehnici și muzici tradiționale*, înaintat anul trecut către Comisia de specialitate UNESCO.

Totodată, Republica Moldova, împreună cu România și Ucraina, au inițiat un demers trilateral pentru a include complexul cultural Cucuteni-Trypillia pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

Ina GUȚU, jurnalistă Radio România Chișinău

depuse de Republica Moldova împreună cu România – reprezintă, de fapt, recunoașterea internațională a unității culturale a celor două state.

A dedicat peste 45 de ani protejării patrimoniului cultural imaterial al Republicii Moldova, a cercetat peste 850 de localități din Moldova, România și Ucraina, publicând nouă monografii, peste 75

Varvara Buzilă, etnografa și doctor în filologie (specialitatea folclor), s-a născut în 1955 în satul Trebujeni, Orhei. Activează din 1983 la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, unde este în prezent cercetător științific coordonator. A contribuit la elaborarea legislației privind patrimoniul cultural și a reprezentat R. Moldova în importante dosare UNESCO, precum colindatul, mărțișorul, scoarța și cămașa cu altiță. Este autoarea a peste 150 de lucrări științifice și de popularizare și a mai multor volume de referință în domeniu: *Pâinea. Aliment și simbol. Experiința sacralului*. Chișinău, 1999, București, 2019. *Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic*. Chișinău, 2011, *Covoare basarabene din patrimoniul Mu-*

zeului Național de Etnografie și Istorie Naturală / Bessarabian carpets National Museum of Ethnography and Natural History. Institutul Cultural Român, București, 2013, *Arta tradițională din Republica Moldova*. Chișinău: Cartier, 2018. (Red.)

Încrederea în profesori nu e o slăbiciune, ci o investiție

Am ajuns la o experiență care-mi permite să pun pe cântar propriile păreri așa că, sper eu, îmi pot analiza procesul devenirii profesionale prin prisma personală.

Sunt profesoară. Am studiat ani în șir pedagogia, metodică, psihologia, am acumulat credite, am trecut prin examene, prin practici, prin specializări. Am intrat în școală cu sufletul plin și cu mintea pregătită să formez oameni. Dar, odată cu diploma, nu s-a încheiat nimic, abia a început maratonul demonstrării continue că „nu sunt proastă”.

În fiecare an am avut de dat sau de făcut: evaluări interne, evaluări externe, inspecții, portofolii, proiectări, ore deschise, justificări în scris pentru orice pas, orice alegere metodică, orice abatere a unui elev.

Profesorul trăiește cu un dosar deschis permanent. În fiecare an, i se cere să dovedească, din nou și din nou, că știe ce face. Ca și cum diploma nu ar fi valabilă, ca și cum experiența se

evaporă odată cu vacanța de vară, ca și cum prin fiecare clopoțel se resetează competența.

Mă întreb: îl urmărește cineva permanent pe medic, să-i controleze fiecare consult? Asistă cineva, anual, polițistul, să-i analizeze fiecare intervenție? Vine cineva după avocat, lună de lună, să-l pună să-și explice acțiunile și să-și justifice fiecare client? Procurorul e observat în timp real, zi de zi, ca să demonstreze că încă „știe legea”?

Profesia mea e singura în care, după ce ai fost validat, trebuie neconștient să te revizuiești, să te explici, să-ți aperi existența profesională. Nu pentru că nu am ști, ci pentru că sistemul vrea garanții. Școala a ajuns un loc în care profesorul nu e tratat ca specialist, ci ca suspect: suspect de incompetență, până la proba contrarie.

Și totuși, în fiecare dimineață intru în clasă. Îmi pun zâmbetul înaintea oboselii, răbdarea înaintea catedrei, vocația înaintea birocrației.

Pentru că, în ciuda evaluărilor nesfârșite, în ciuda presiunii de a demonstra că „nu sunt proastă” (apropo: folosesc deseori acest adjectiv, când e vorba de descriere a ceea ce simt), știu că adevărata probă e în ochii elevilor mei.

Ei nu mă notează, dar mă validează. Ei nu îmi cer documente, dar îmi cer inimă. Ei nu îmi verifică proiectările, dar îmi simt pasiunea.

Acolo, în sala de clasă, sunt profesoară cu adevărat, nu dosar, nu cifră, nu „evaluat”. Și poate, într-o zi, sistemul va înțelege că formarea continuă nu înseamnă jandarmerie, control continuu, iar încrederea în profesori nu e o slăbiciune, ci o investiție.

Până atunci, îmi duc misiunea mai departe, cu demnitate și cu gândul că nu perfecțiunea ne face profesori, ci sinceritatea, curiozitatea, curajul și iubirea de oameni.

Oresia JEMNĂ, profesoară, Gimnaziul Hlinaia, Edineț

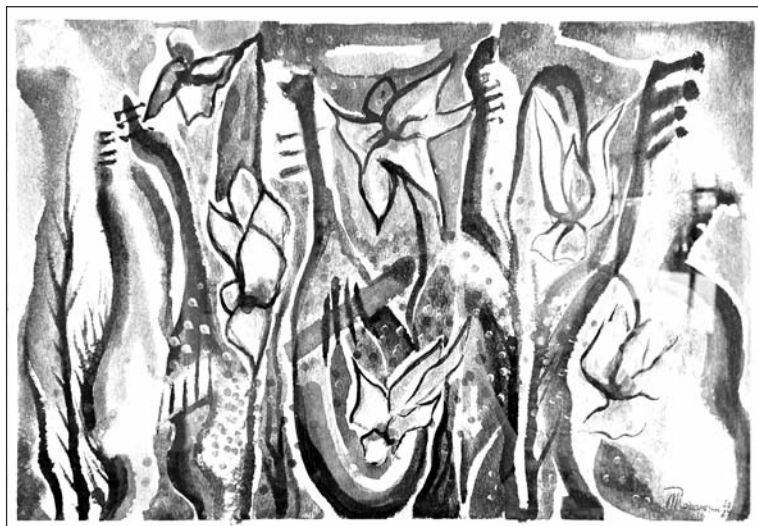
Mircea Titus Romanescu – jurnalul unor reprezentative creații artistice

Noua expoziție a pictorului Mircea Titus Romanescu, „Jurnal de călătorie: 1964 - 2025”, deschisă la începutul lunii noiembrie la Galeria „Lascăr Vorel” din Piatra-Neamț, vine cu o sumă de amintiri cu o mare încărcătură de semnificații și emoții pentru artist. Conceput ca o completare a reuniunii plastice care a avut loc în luna septembrie la Muzeul de Artă din Piatra-Neamț, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani, acest grupaj de acuarelă și pastel conține lucrări realizate de Mircea Titus Romanescu încă de la debutul carierei și până în prezent.

„Deși sunt 60 de ani de creație, pentru că Mircea Titus Romanescu a început să picteze la vârsta de 15 ani, este o expoziție foarte unitară ca stil. Aș denumi acest mod de exprimare unul propriu Tarcăului, fapt care mă duce cu gândul la alți doi mari artiști născuți pe aceste mele-

guri: Iulia Hălăucescu și Dumitru Bezem. Dar periplu nu este doar pe Valea Tarcăului ori la Piatra-Neamț, ci este cosmopolit, ajungem și în Olanda, Austria, Italia, și în Spania, Grecia, Tunisia ori în Emiratele Arabe Unite. E un jurnal al unei călătorii frumoase și îndelungate”, a spus prof. **Ștefan Potop, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Neamț.**

„Lucrările ne transferă într-un univers par-

ticular, te poți regăsi în fiecare dintre aceste creații. Mircea Titus Romanescu a înzestrat opera sa cu o incontestabilă valoare artistică”, a adăugat **pictorul Dumitru Bezem.**

Mircea Titus Romanescu este un creator cu o viziune și stilistică inconfundabile. Arta sa bucură, atrage, emoționează,

este o sărbătoare pentru ochi și pentru suflet.

„Expoziția este o selecție, fiecare drum, etapă sau numai subiect au fost de-a lungul timpului, sau puteau fi, tot atâtea expoziții distincte. Acuarela a fost prima tehnică de care m-am apropiat încă din adolescență. Și asta datorită maestrului Ștefan Hotnog, unchiul meu, care a locuit la Piatra-Neamț. Și apoi datorită întâlnirii cu Iulia Hălăucescu, un simbol real, adevărat al acuarelei”, a menționat **Mircea Titus Romanescu.**

Expoziția poate fi vizitată până joi, 27 noiembrie 2025.

Violeta MOȘU

Lansare de carte

Grigore Ilisei: *Agapia și Văratec.* *Cele două sate mănăstirești ale României*

Complexul Muzeal Național Neamț ne-a invitat duminică, 16 noiembrie 2025, de la ora 13.00, la Muzeul de Artă Piatra-Neamț, la un eveniment editorial de excepție care pune în valoare două dintre tezaurul spiritual și culturale ale ținutului Neamț prin lansarea volumului „Agapia și Văratec. Cele două sate mănăstirești ale României”, apărut în toamna acestui an la editura Doxologia, sub semnătura scriitorului Grigore Ilisei.

„La Agapia și la Văratec are loc ceva neasemuit, o osmoză, în cadrele sacralului, între viața călugărească și cea mirenească. E o înfrățire benefică ambelor părți, care nu smintește rosturi, ci adaugă

valori, când acestea consonează. Universul călugăresc se deschide spre laicitate, păstrându-și nealterată esența, substanța, iar mirenilor li se dăruiește acea curăție care în spațiul monastic supraviețuiește, biruind potrivnicile. E un fenomen care merită reflecție și tâlcuire pentru sine și pentru alții, necunosători, întru înțelegere și posibilă aderare. Am purces la un asemenea demers, scriind încă din deceniile regimului ateu despre aceste rezervații de îngeri, rezistente împotriva tuturor tentativelor de suprimare. Sigur, odată ce zidurile au căzut și libertatea și-a regăsit locul în așezământul nostru statal, am putut spori lucrarea noastră întru revelație către lumea largă, care trebuia să aibă știință cu privire la acest tezaur

al Ortodoxiei românești”, ne mărturisește distinsul om de cultură, Grigore Ilisei.

La eveniment au participat, alături de autor, conf. univ. dr. Livia Iacob, Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Cătălin Jeckel, consilier cultural al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.

„Cei care vor scrie în viitor despre mănăstirile Agapia și Văratec n-au cum să treacă cu vederea o asemenea lucrare. Nu doar pentru filele de istorie așternute într-un stil inconfundabil, cât mai ales pentru chipurile însuflețite de duh filocalic ale celor ce s-au identificat cu aceste locuri” (Preasfințitul Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor). (Comunicat de presă)

Red.

„Trio ANDREI” a deschis stagiunea muzicală 2025-2026

În buna tradiție a ultimilor 27 de ani, debutul stagiunii artistice 2025-2026 a stat sub semnul parteneriatului dintre Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”- Cluj Napoca, Extensia Piatra-Neamț și Centrul pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare”.

Astfel, pe 9 octombrie 2025, la sala Amfiteatru de la Autonom, publicul iubitor de muzică de calitate s-a bucurat de recitalul de chitară clasică susținut de „Trio ANDREI”, prilejuit și de aniversarea a 25 de ani de activitate a acestui prestigios grup muzical clujean, reprezentat de frații Constantin, Aurelian și Adrian Andrei, trei dintre cei mai importanți chitariști din România, afirmați în egală măsură și pe scenele europene.

În cuvântul de deschidere Va-

lentin Andrei a evocat anul 1998 când, la 1 octombrie, pornea la drum „Colegiul Universitar de Muzică” Piatra-Neamț, sub patronajul Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj (ANMGD). Au fost elogiata și personalitățile esențiale care au pus piatra de temelie a ceea ce astăzi se numește Extensia Piatra-Neamț a ANMGD: Constantin Horia Alu-pului-Rus și regretatul Cristian Misievici. Vor-bitorul a mai atras atenția publicului că pe scenă se află patru pic-turi de dimensiuni con-siderabile, lucrări premiate în decursul vremii în cadrul Con-cursului „Nicolae Milord”.

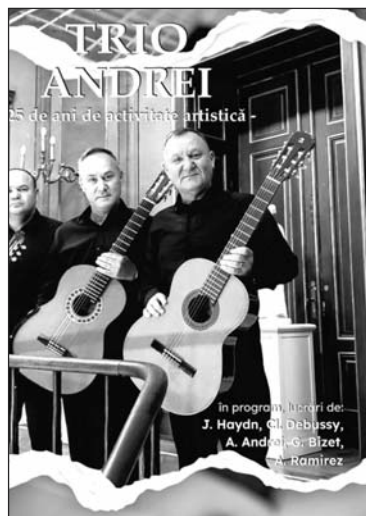
Recitalul a început cu „Trio pentru trei chitare” atribuit lui Joseph Haydn. Atmosferă de magie, armonie totală între cele trei instru-mente, concentrare maximă a in-terpreților, publicul cu respirația tăiată. Am savurat o ambianță in-telectuală cu senzația de ordine și rafinament, muzică clară, cu teme care se repetă fără a deranja câtuși de puțin, ci din contra aducându-ți bucuria reîntâlnirii.

A urmat Claude Debussy cu „La plus que lente, valse”, care ne-a purtat în alt registru emoțional, acela al melancoliei și oniricului impresionist. Tempo a fost al unui vals lent dar care degajă un umor

subtil cu o nuanță ludică în ritm și în formulări.

De cel mai mare succes s-a bucurat însă „Suita Maramure-șană” (aranjament pentru trei chi-

Dar, cel mai frumos despre întâlnirea cu muzica fraților An-drei, a scris cronicarul Emiliu DRAGEA (*Adevărul de Cluj*, 29 iulie 2002): „Ascultând muzica

tare de Adrian Andrei), o creație cu elemente tradiționale pe o largă gamă de exprimări, plină de vitalitate rustică („De mârș după mnireasă”, „Mnireasă, cununa ta”), de nostalgie dulce („Cântec de leagăn”), de liniște pastorală („Colindă”, „Baladă”) sau ritmuri de dans („Hora frunzii”).

Recitalul s-a încheiat cu po-pulara „Suită” din opera „Car-men” (aranjament pentru trei chitare de Gareth Koch), prin care interpreții ne-au introdus în mod absolut autentic în atmosfera plină de pasiune și ritmuri sen-zuale creată de George Bizet, în lumea lui plină de riscuri și mis-ter.

(...), cântată la chitară clasică, poți avea senzația că te regăsești pe tine ca om al unui spațiu vital pu-rificat de isteria sonoră a unei mu-zici, care marginalizează umanul, promovând beția de ritmuri obsed-an-te până la delirul epuizării ner-voase. Chitara clasică și produsul ei sonor, în orice stil muzical, are ceva din sublimul omenesc, din acea stare de spirit care te înalță spre treptele bucuriei sufletești. Să ne bucurăm de o asemenea for-mație muzicală și să le mulțumim fraților Andrei pentru omenescul muzicii, pe care ni-l oferă cu muncă și talent.”

Gianina BURUIANĂ

Oda bucuriei la Academia de Muzică

O dată cu noul an universitar, Academia Națională de Muzică Gheorghe Dima s-a mutat în casă nouă.

Prestigioasa instituție clujeană de învățământ a primit un nou sediu, un proiect emblemă, unic în peisajul cultural al ultimelor decenii. Este vorba despre un amplu campus universitar, care reunește într-un perimetru de 27.000 m² toate resursele necesare pentru formarea viitorilor muzicieni: săli de curs și de studiu individual, studiouri acustice, amfiteatre, săli de coregrafie, de regie, de încălzire pentru orchestră și cor, bibliotecă, sală de sport, cămin studentesc. Aceștia li se adaugă, o modernă sală de concerte (numită Héritage, omagiu înaintașilor care au lăsat moș-tenire creația lor generațiilor

contemporane), cu 1000 de locuri, concepută special atât pentru con-certe simfonice, de cameră, cât și

pentru operă / balet, cu dotări teh-nice de ultimă generație și cu o acustică la standarde internațio-nale. Timpul de reverberație al

sălii este de 1,55 secunde, un in-terval optim, conform cu volumul și destinația sa. Scena are o capa-

citare de 200 de persoane, iar fosa orchestrei, o adevărată bijuterie tehnică, dispune de un sistem cu rampă elevatoare, tehnologie

unică la nivel mondial, care per-mite ridicarea rampei la nivelul scenei și extensia acestuia prin transformarea în proscenium. Plafonul suspendat cu zece unde curbate și pereții laterali includ elemente difuzante inovatoare, inspirate din modelele Academiei de Muzică din Stockholm. Finisa-jele sunt realizate din lemn de esență nobilă, care conferă ele-ganță și calitate sonoră.

La concertul inaugural, Or-chestra Filarmonicii de Stat Tran-silvania, sub bagheta dirijorului Cristian Mandeal, a interpretat *Simfonia a IX-a* de Beethoven. *Oda bucuriei* a răsunat impresio-nant în sala Héritage, uvertură simbolică a concertelor care vor avea loc aici, spre satisfacția me-lomanilor clujești.

(L. F.)

S-a pensionat Adrian Stroici, unul dintre cei mai iubiți dascăli de la Liceul de Arte „Victor Brauner”

Profesorul de muzică Adrian Stroici, personalitate de seamă a vieții culturale nemțene, s-a pensionat. El a fost sărbătorit în cadrul unei emoționante ceremonii organizate joi, 23 octombrie 2025, în Sala „Theodor Macarie” a Liceului de Arte „Victor Brauner”.

Profesor corepetitor, compozitor, Adrian Stroici este un neobosit slujitor al învățământului muzical, un Om dăruit muzicii, un Om foarte iubit de elevi și colegi. Există în firea lui Adrian Stroici o rară generozitate. Iar elevii săi au văzut în omul de la catedră și de la pian un mare artist, un pedagog cu har.

„Astăzi este o zi de mare sărbătoare! Ne-am bucurat de noua etapă în cariera tatălui meu, una în care va avea mai mult timp pentru compoziție și concerte. Avem un proaspăt pensionar în familie! Am sărbătorit cu mare drag alături de familia Liceului de Arte „Victor Brauner” din Piatra-Neamț. A fost foarte emoționant! Este un Om iubit și sper să simtă cât de mândră sunt de el”, este mesajul transmis de fiica sa, violonista Sara Stroici, cda. dr. la Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, Extensia Piatra-Neamț.

Adrian Stroici s-a născut la 18 ianuarie 1965, la Petroșani, în județul Hunedoara.

La Liceul de Muzică din Cluj-Napoca, a studiat cu prof. Monica Codreanu și Bogdan Georgescu, deschizându-i-se un orizont mai larg spre zona de compoziție.

În anul 1988, a absolvit Universitatea Națională de Muzică din București, avându-i ca mentori pe: Anatol Vieru, Ștefan Niculescu, Nicolae Coman, Alexandru Pașcanu, Liviu Brumar, Petre Brâncuși, Vasile Iliuț,

Dinu Ciocan, Irina Odăgescu-Țușianu, Marin Constantin, Petre

Crăciun, Liviu Dănceanu, Ștefan Zorzor, Victor Giuleanu, Marta-Marina Vlad, Dragoș Tănăsescu, Aurora Ienei, Aurel Stroe, Nicolae Beloiu.

De asemenea, la formarea sa muzicală a contribuit și colaborarea cu compozitorul Ștefan Zorzor.

La Liceul de Arte „Victor Brauner” a predat de la înființare, din anul 1990.

Compoziții: *Simfonia Sacră, Cantata Horelor, Concertino pentru pian și orchestră de coarde, Concert pentru vioară și orchestră, Oratoriu de nuntă, Sonată pentru vioară și pian, lieduri, colinde, imnuri, prelucrări și orchestrații.*

Violeta MOȘU,
Foto: Sara Stroici

Evocarea profesorului de matematică Dumitru Enache

Pe 18 noiembrie 2025, în Sala Cupola, Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț a organizat, împreună cu Colegiul Tehnic „Gheorghe Cartianu” Piatra-Neamț, evocarea profesorului de matematică Dumitru Enache, la 90 de ani de la naștere, în cadrul proiectului „Să cunoaștem istoria județului prin memoria comunității. Oameni, locuri, fapte”.

Manifestarea a fost moderată de prof. Mihaela Mereuță, managerul Bibliotecii Județene și onorată de prezența prof. Liana Diaconu, Carmen Ioana Măriuță, Ion Diaconu, Petru Negru, ing. Corina Frunză și Anca Chiuariu, fostă elevă. Evenimentul a fost marcat și cu momente poetice susținute de profesoara de limba și literatura română Cristina Iuliana Marin și preotul Dumitru Marin.

Profesorul Dumitru Enache s-a născut la 1 octombrie 1935 la Sărățica Nouă, Cahul, azi, raionul Leova din Republica Moldova. A absolvit Liceul „Costache Negri” Târgu Ocna, după care a urmat cursurile Facultății de Matematică, secția Matematică-

Fizică, din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, promoția 1959. A predat la Liceul de Chimie Onești, apoi, a fost profesor la Liceul de Chimie Piatra-Neamț. Între anii 1974 și 1977, a lucrat, cu contract, ca profesor de matematică la Casablanca, în Maroc. A obținut toate gradele didactice cu notă maximă. Din anul 1977 și până la pensionare, a activat doar la Liceul de Chimie Piatra-Neamț.

Și-a iubit foarte mult profesia, îndrumând, cu dăruire și răbdare, pe cărările cunoașterii, multe generații de elevi de liceu, școală profesională și școală de măștri. A avut elevi participanți la Olimpiada Națională, cu rezultate foarte bune. Pe mine și pe mama ne-a iubit foarte mult, fiind un real sprijin și ajutor pentru noi. Pe mama a susținut-o foarte mult în meseria ei, ajutând-o cu tot ce ținea de domeniul farmaceutic. Și-a iubit foarte mult și nepotul, Mihai Dragoș Constantin, care i-a moștenit puțin din aspectul fizic și unele dintre calitățile pe care le-a avut. A avut mulți prieteni, oameni pe care i-a iubit și respectat, care l-au iubit și care i-au fost alături până în ultima clipă: Vasile Agafiței, Constantin Antonovici, Alexandru Onica, Rodica și Laurențiu Borcea, Liana Diaconu, Eugenia și Ștefan Compera, Maria Uță, Angela Arhire, Lucian Ercuță, Maria Sill, Ion Zgârciu, spune fiica sa, Alina Constantin.

Profesorul Dumitru Enache a decedat la 31 august 2006, la vârsta de 70 de ani.

(Biblioteca Județeană „G. T. Kirileanu”)

Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț
Instituție finanțată de Consiliul Județean Neamț
Colegiul Tehnic „Gheorghe Cartianu” Piatra-Neamț

Proiectul „Să cunoaștem istoria județului prin memoria comunității. Oameni, locuri, fapte”

DUMITRU ENACHE
PROFESOR DE MATEMATICĂ
90 DE ANI DE LA NAȘTERE

Invitați: prof. Liana Diaconu, prof. Carmen Ioana Măriuță, ing. Corina Frunză, prof. Ion Diaconu, prof. Petru Negru, Anca Chiuariu, fostă elevă
Moment muzical: prof. Cristina Iuliana Marin
Moment poetic: preotul Dumitru Marin
Moderator: prof. Mihaela Mereuță, managerul Bibliotecii Județene

Marti, 18 noiembrie 2025, ora 17:00, Sala Cupola

La începutul acestei stagiuni, regizorul Vlad Trifaș a ajuns pentru prima dată la Piatra-Neamț, în spațiul plin de tradiție al Teatrului Tineretului, și a montat spectacolul *Nuntă însângerată*. A fost un bun prilej de a-l întâlni și de a discuta despre felul în care privește actoria și regia, două dimensiuni ale aceleiași arte, pe care el le cunoaște în profunzime. Fost actor, devenit regizor, Vlad Trifaș vorbește cu luciditate despre dinamica dintre cele două ipostaze, despre libertatea și disciplina scenei, despre vulnerabilitate, tehnica artei actorului și mai ales despre adevărul scenic. Cum se vede regia prin ochii unui actor? Cum sunt priviți actorii de cel care le-a împărtășit odinioară emoția scenei? Sunt întrebări la care Vlad Trifaș a avut amabilitatea și disponibilitatea de a răspunde.

– Tu ai trecut de la actorie la regie. Cum se schimbă perspectiva când treci de la scenă în sală? Simți că actorul din tine intervine în momentele de regie?

– Spuneam deseori că îl las pe actor acasă. Pentru că el gândește mereu cum ar face el, iar felul în care lucrez eu nu este deloc ajutat de această abordare. Este vorba despre personalitatea celui care face, care creează, nu despre părerile mele, despre cum aș juca eu acel personaj. Singurul mod în care actorul din mine mă ajută cu adevărat este că știu prin ce trece un actor în momentele de creație și îl pot ajuta. Îi pot da cârje, pot pune pârghii ca să ajungă acolo unde hotărâam împreună. Dar actorul din mine nu este o gură care trebuie închisă, ci o prezență care observă, înțelege și oferă sprijin.

– Cred că se remarcă la repetiții această generozitate. De multe ori se vorbește între noi, actorii, că actorul-regizor e cel mai rău...

– Probabil că se întâmplă asta în momentul în care îți imaginezi cum ai juca tu fiecare personaj. Și cred că e periculos, foarte periculos. Pentru că nimeni nu poate să facă exact ca tine, poate să facă mai bine, poate mai prost, habar n-am, dar nu ca tine. Iar dacă ții la particularitatea gândului tău despre cum se interpretează acel personaj, devine groaznic pentru cel care trebuie să asculte.

– Când lucrezi cu un actor, în ce măsură îl ascuți ca fost coleg de breaslă și în ce moment intervine regizorul care trebuie să conducă?

– Îl ascult, dar din perspectiva regizorului. Mă folosesc de uneltele pe care le-am câștigat în perioada de actorie – care a fost o piatră de temelie foarte bună –, dar în rest actorul e ucis cu totul. Am decis, în momentul în care am spus că vreau să fac regie, să renunț complet la a mai juca. Alți colegi de-ai mei reușesc foarte bine să le facă pe amândouă, dar pentru mine nu e benefic. Nu vorbesc de un adevăr general, ci strict pentru mine.

– De ce?

– Pentru că, da, cu siguranță, personalitatea actorului este una care, fundamental, e egoistă. Ea trebuie să fie egoistă, pentru că e

Interviu cu regizorul Vlad Trifaș (I)

Eu cred în binomul acesta: verbul dat de regizor și adjectivul adus de actor. Acolo se întâlnește creația.

vorba de adevărul lui. În acel moment, capacitatea de a ține o echipă împreună, de a-i face pe toți să fie în aceeași vibrație, nu se poate întâlni cu egoismul nici o secundă. În momentul în care se întâlnesc egoismul și conducerea, creativitatea are de suferit. Cred că pentru actor e bine, de multe ori, să fie egoist. Pe el îl ajută. Pe regizor, nu.

– Ca actor, ai simțit vreodată că un regizor nu te-a înțeles? Acum, din partea cealaltă, ce faci ca actorii tăi să nu simtă asta?

– Au trecut destul de mulți ani de când nu mai joc. Bineînțeles că am simțit, la un moment dat, că anumiți regizori nu m-au înțeles. Sau, poate, că eu n-am înțeles ce vor de la mine. Eu am o școală, din punct de vedere al înțelegerii – actorii traduc totul în acțiuni. Ei nu pot juca metafore, nu pot face lucruri abstracte. Poate că ceea ce fac poate fi metaforizat mai târziu, dar, în momentul creației, actorul are nevoie de claritate. De aceea, ca regizor, încerc pe cât posibil să traduc totul în verbe, nu în adjective: în acțiuni motrice, în lucruri care se întâmplă concret. În momentul în care vorbim doar în adjective, totul devine complicat. Adjectivele sunt treaba actorului. El le aduce, pentru că are propriile sale nuanțe. Eu cred în binomul acesta: verbul dat de regizor și adjectivul adus de actor. Acolo se întâlnește creația.

– Cum te cucerește un actor la casting?

– Prin onestitate. În momentul în care văd un fir de adevăr și de autenticitate, sunt cucerit. Cu cât

autenticul este mai mare, cu atât sunt mai atras, pentru că înseamnă că voi ajunge repede la acea persoană. Vom putea comunica și lucra ușor împreună.

– Și din toate punctele de vedere?

– Da, din toate punctele de vedere. Eu nu consider că sunt regizor, ci mă consider un umanist. Mie îmi plac oamenii. În momentul în care persoana respectivă își păstrează autenticitatea, înseamnă că vom lucra foarte repede și bine împreună. Vom ajunge acolo unde trebuie, pentru că asta mă interesează în teatrul pe care îl fac: autenticul.

– Ce înseamnă pentru tine un actor bun? Tehnic, viu, vulnerabil, disciplinat?

– Toate aceste lucruri. Niciunul nu funcționează fără celelalte.

Tehnică, viață, vulnerabilitate, disciplină... Tehnică, bineînțeles. Mă tem foarte tare de cuvântul *artist*. Aș vrea, înainte de toate, să fim niște foarte buni meseriași. Unii dintre noi ajung, într-adevăr, hărăziți cu titlul de „artiști”, dar înainte de toate trebuie să fim meseriași. E o meserie ca oricare alta, care trebuie știută. Nu e întâmplătoare. Noi nu trebuie să avem inspirație la ora 7 seara, când se ridică cortina. Nu există așa ceva. Tehnica e foarte importantă. Dacă moare viața din teatru, atunci vor veni roboții. Și probabil că o vor face mai bine, pentru că ei fac de fiecare dată la fel. Vulnerabilitatea este, cred, singura armă cu care putem scoate la suprafață acest autentic despre care vorbeam – acest „special” al fiecărui om. Iar disciplina, din păcate, în meseria noastră, e deosebit de importantă. Este o meserie cu foarte puține bareme, greu de cuantificat. Din multe puncte de vedere, disciplina – și mai ales autodisciplina – ne ține pe linia de plutire. Altfel, da, teatrul poate fi făcut în o mie de feluri... dar tocmai asta e riscul: să nu fie niciunul. Această disciplină, pe care singuri ne-o impunem, este esențială.

– Ai avut exemple care ți-au confirmat asta?

– Da. Am lucrat de mai multe ori cu artiști foarte mari, de renume. Țin minte un muzician celebru care îmi spunea: „Eu sunt cel mai bun.” I-am răspuns: „Știi cine e cel mai bun acum? Cel care e prezent.” Iar el, din cauza programului, nu putea fi prezent.

Poți să fii cel mai bun din lume, dar dacă nu ești prezent, nu contează.

A consemnat Adina SUCIU GIURESCU, doctor în teatru, actriță la Teatrul Tineretului

Nunta însângerată - Scenă din spectacol

„Teatrul Tineretului era o oază de puritate”

(urmare din pag. 1)

a fișul mai multor spectacole pariziene jucate la Théâtre de Vidy, Théâtre des Amandiers Nanterre, Athénée Théâtre Louis-Jouvet, dar și peste Ocean, la New York, la celebrul centru cultural LaMaMa Experimental Theatre Club.

„De ce bat clopotele, Mitică?” „Balanța”, ambele în regia lui Lucian Pintilie, ori „Sfârșitul nopții”, în regia lui Mircea Veroiu, sau producțiile internaționale „Clandestins”, „Mellisol”, „Le grand patron”, „Spiral” sau „The Stone Council” sunt doar câteva filme din distribuția cărora a făcut parte.

– Vă mai amintiți cum a ajuns șefa promoției 1983 la Teatrul Tineretului?

Bunghez mi-a spus: „Uite, Simona, ori te duci la București ori de aici nu pleci”. Și am ajuns la Teatrul Mic.

– Despre primul rol, despre primul spectacol ce ne puteți spune?

Simona Măicănescu, Oana Albu, Coca Bloos, Maria Teslaru, Maia Morgenstern - în spectacolul Piațeta

– Când au venit repartițiile guvernamentale, șefa promoției 1983, nu-și dorea decât să ajungă la Teatrul Tineretului. Dar știa și că la Piatra-Neamț nu vine așa oricine voia, chiar dacă erai șeful, șefului promoțiilor. Îmi amintesc că, însoțit de prof. Sandu Lazăr, a venit un domn la mine și s-a prezentat: „Gheorghe Bunghez mă cheamă, domnișoară, și am dori să veniți la teatrul nostru”. La acea vreme, habar nu aveam cine era Gheorghe Bunghez. „Știți, m-ar bucura foarte mult...”, i-am răspuns, „... dar eu aș dori să merg la Piatra-Neamț”. „Domnișoară, despre Piatra-Neamț este vorba”. Și așa am aflat că era directorul Teatrului Tineretului și că, sub ochiul atent al lui Alexandru Lazăr, fost actor la TT, nemțenii urmăreau toți absolvenții IATC. Când am vrut să plec, după trei ani și jumătate, fiind chemată la Cluj-Napoca și Târgu Mureș, domnul

– Mai întâi trebuie să vă spun că pe vremea aceea actorii erau foarte iubiți la Piatra-Neamț. Despre primul rol pe care l-am adorat – **Frosa** din *Idolul și Ion Anapoda*, spectacol regizat de regretatul Eduard Covali – am doar o amintire ce ține de istoria noastră tristă. Era foarte frig și într-un spectacol jucat în turneu, trebuia să-i torn un pahar cu apă lui Avram Birău, dar până s-o fac, în carafă se forma deja o pojghiță subțire de gheață... Ne readucea la viață după reprezentării nea Ghiță, un șofer care face parte din legenda TT. Știa că murim de frig și la hotel și pe scenă și încălzea autobuzul aproape foc. Și ne aștepta blând: „Hai copii, hai copii...”

– Ați mai regăsit și pe alte scene farmecul de altădată al Teatrului Tineretului?

– Acum, după ce am bătut

lumea destul de mult, nu, cred că nu... Aici m-am îndrăgostit imens, aici am suferit imens, aici am avut câteva roluri absolut de neuitat, aici am întâlnit mari regizori, aici am avut mari parteneri. Teatrul Tineretului era o oază de puritate, era multă bucurie și sigur, când ești tânăr, vrei să rupi munții și să joci mult, mult... Nu-ți venea să faci altceva decât să stai în teatru și să repeți. Să repeți și să joci! N-am mai respirat niciunde o asemenea atmosferă de teatru, acel spirit de echipă...

Iar acest spirit de trupă, inițiat de Eduard Covali, era preluat de o locomotivă – directorul Gheorghe Bunghez, și întreținut la foc continuu într-un sector numit secretariat literar. Aici se citeau piese toată ziua, se făceau repertorii de perspectivă vânându-se premiera pe țară și cele mai proaspete traduceri care să pună trupa în valoare, se fixau colaborările viitoare cu regizorii și dramaturgii momentului... Lucrau acolo – chiar lucrau – Paul Findrihan și un om minunat care se cheamă Mircea Zaharia, oameni care se gândeau cine e în teatru, ce joacă, ce-i în sufletul unuia, ce-i în sufletul altuia, cum transformi defectele în calități. Mircea mi-a luat primul interviu când am venit la Piatra-Neamț și părerea sa era foarte importantă. Profesorul meu Octavian Cotescu îmi spunea: „Pu-iule, e foarte ușor să începi, orice început e spectaculos, dar e greu să continui, e greu să rezisti, să ții la drum lung”.

– Cum vă amintiți de spectacolele emblematice ale Teatrului Tineretului, din acea perioadă?

– Mai întâi îmi amintesc debutul fulminant al regizorului Alexandru (Ducu) Darie. *R.U.R.* era o piesă foarte grea a lui Karel Čapek și trebuia să construiesc un rol dificil. Cred că eram prea tânără pentru **Helena Glory**, dar Ducu Darie a avut încredere în mine, încredere confirmată la Gala Spectacolelor de Teatru pentru Tineret de la Piatra-Neamț (1985), unde am fost distinsă cu premiul de interpretare. Aidoma Coca Bloos, pentru rolul **Nana**, și Alexandru Darie, pentru regie. Mă uit la acum la fotografiile expuse de pe holurile teatrului și nu pot să nu mă gândesc ce extraordinar decor a reușit să construiască Maria Miu pentru *R.U.R.*

Mai apoi, revăd cu încântare momentul în care Silviu Purcărete a venit să facă distribuția la *Piațeta*, și mi-a spus că ar vrea foarte mult să joc în acest spectacol. Și m-a avertizat că nu e un rol de ti-

nerică: „E de babă și mai e și surdă. **Pasqua** o cheamă”. I-am sărit în brațe și l-am pupat și i-am zis că sunt foarte fericită că m-a distribuit în acest rol. Silviu Purcărete știa că am făcut sport, atletism, volei, și că sunt destul de flexibilă și mi-a zis: „Ia-o pe Coca Bloos și exersați, trebuie să alunecați tot timpul, este gheață pe scenă”. Coca Bloos avea o găleată, eu o mătură cu o coadă lungă, alunecam mereu în niște bocanci de armată, și mai și dansam cu Paul Chiribuță un tangou care dura două minute. Sunt amintiri dintre cele mai frumoase, pe care nu poți să le uiți. Bunicul meu mă sfătuia: „Copila mea, fata mea, în clipa în care n-o să mai ai un lucru o să-ți dai seama de valoarea lui”. Am încercat să fac din fiecare rol o demonstrație de concentrare și de integrare în mecanismul interior al spectacolului.

– Cine sunt oamenii care v-au marcat spiritual?

– Aluatul din care suntem plămădiți este un amalgam de lucruri pe care le-am absorbit, respirat și asimilat de la oamenii care ne-au marcat profund. Când eram elevă, a fost omul de radio Liviu Tudor Samuilă – eram vocea de copil la radio. Apoi, Cătălin Naum, regizorul și mentorul Teatrului Studențesc „Podul”, de la Casa de Cultură a Studenților „Grigore Preoteasa”. Urmează Ovidiu Bose Paștină, era student la regie și a lucrat ca docu-

Cu Paul Chiribuță în spectacolul Baba Hârca

mentarist la Sahia Film. Și marii oameni de teatru și film Sanda Manu, Octavian Cotescu, Lucian Pintilie, Cătălina Buzoianu, Silviu Purcărete, Andrei Șerban, Gábor Tompa, Alexandru Darie, Alexandru Dabija. Din Occident, cel mai important este suedezul Lars

„Festivalul toamnei”, la Liceul de Arte „Victor Brauner” – o simfonie a culorilor și a sufletelor unite

În curtea Liceului de Arte „Victor Brauner”, toamna și-a așternut covorul de lumină și culoare peste zâmbete de copii, glasuri vesele și suflete pline de emoție. *Festivalul toamnei* a adunat laolaltă elevi, profesori și părinți, într-o celebrare a frumuseții, a tradiției și a bucuriei de a fi împreună. Standurile pline de bunătăți, creații artistice și simboluri ale naturii au spus povestea unei comunități care crește prin dăruire, grijă și iubire față de frumos. Muzica, râsetele și culorile au compus o adevărată simfonie a toamnei, în care fiecare copil a fost o notă de lumină.

„În *Săptămâna verde* este tot despre învățare, dar în alt context, experiențial, cu un pre-text generos ca cel al toamnei, așa că, să fie festival! Copii, părinți, profesori l-au pus la cale cu drag, au pus suflet pentru a da gust bucatelor, culoare pentru a decora obiecte manufacturate, talent în sunetul muzicii. Dincolo de bucuria evenimentului care a umplut curtea liceului și

trotuarul din față cu elevi mici și mari, trecători, admiratori, cumpărători, festivalul a fost un exercițiu de antreprenoriat, de educație financiară, de creștere a stimei de sine, de depășire a emoțiilor, de căutare a unei modalități de exprimare care să aducă fiecărui participant, copil sau adult, o stare de bine care răzbate și din imaginile surprinse. Vă invităm să descoperiți câteva

gânduri ale organizatorilor și părinților despre experiența celei de-a doua ediții a festivalului”, a declarat prof. **Carmen Corlățeanu, directorul Liceului de Arte „Victor Brauner” Piatra-Neamț.**

„Educația bazată pe valori și pe legături autentice este cea care dă roade bogate” – acesta a fost mesajul tainic al festivalului, transmis prin fiecare gest, zâmbet și lucrare creată cu suflet. *Festivalul toamnei* nu este doar o sărbătoare a anotimpului, ci o reînnoțire la rădăcini, o lecție despre prietenie, recunoștință și bucuria de a împărtăși. La *Victor Brauner*, toamna nu doar pictează frunze, ci și inimi” – **Mihaela Gavrilov, părinte.**

„*Festivalul toamnei* a fost o experiență minunată, într-o atmosferă plină de veselie. Copiii au lucrat în echipă, au făcut decorațiuni de toamnă și s-au bucurat de roadele ei. A fost o ocazie excelentă de a petrece timp de calitate împreună” – **Alina Stanciu, părinte.**

„Educația trebuie să fie axată pe valori, altfel totul e în zadar... Este nevoie ca tânăra generație să preia valorile și modelele culturale ale comunității în care trăiește, contexte sigure pentru trezirea conștiinței de sine și pentru dezvoltarea unei personalități sănătoase. Nevoia de apartenență la o comunitate este cu precădere ancora rezilienței într-o lume mereu în schimbare, marcată de progresul abstract al tehnologiei și de impactul inteligenței artificiale. Programul Național *Săptămâna Verde* creează astfel un spațiu liber de comunicare și socializare între copii și adulți, între membrii aceleiași comunități, cu puternice accente asupra vieții sociale. (...) A fost o atmosferă animată

de culoare, gust autentic și entuziasm, ceea ce a contribuit la starea de bine și la dezvoltarea inteligenței emoționale. Așteptăm cu nerăbdare ediția a III-a, ca dovadă a reușitei noastre” – **Cătălina Șulea, P.Î.P. – Clasa a IV-a.**

„Cea de-a doua ediție a *Festivalului toamnei* la LAVB s-a bucurat și în acest an de succes! Copii, părinți și cadre didactice au făcut eforturi

uriase să ridice ștacheta cât mai sus și dorim ca acest eveniment să devină o tradiție pentru micii artiști ai Liceului de Arte din Piatra-Neamț. Este în primul rând un prilej de bucurie și celebrare pur românească care ne-am dori să umbrească pseudo-sărbătorile împrumutate din Occident” – **Daniela Anisie, P.Î.P. – Clasa pregătitoare. (...)**

„*Festivalul toamnei* a fost, ca în fiecare an, o adevărată celebrare a comuniunii dintre elevi, părinți și profesori, a legăturii profunde dintre om și natură. Atmosfera festivalului ne-a amintit că nimic nu se obține fără efort și că adevărata valoare a roadelor stă în munca celor care le-au crescut cu dăruire. A fost o zi a recunoștinței și a bucuriei împărtășite. O zi în care am învățat, din nou, că atunci când ne unim forțele și inimile, roadele sunt nu doar mai bogate, ci și mai frumoase” – **Estera Todirașcu, P.Î.P. – Clasa a II-a.**

„*Festivalul toamnei* nu a fost doar o sărbătoare a anotimpului, ci și un bun prilej de a aduce împreună elevii, profesorii și părinții. Întregul eveniment a fost o dovadă clară că Liceul de Arte *Victor Brauner* din Piatra-Neamț, nu este doar un loc de învățare, un spațiu, în care armonia sunetelor se împletește cu cea a culorilor, ci și o comunitate unită și plină de energie” – **Ionela Butescu, P.Î.P. – Clasa a III-a. (N. R. – Comunicat oficial prelucrat)**

(Liceul de Arte „Victor Brauner” Piatra-Neamț)

„Teatrul Tineretului era o oază de puritate”

Norén, un regizor și dramaturg mai puțin cunoscut în România. Am avut șansa să-l întâlnesc, să mă alegă, să facă o premieră mondială cu trupa din care făceam parte. Spectacolul s-a numit *Guerre/Război* și a fost montat la două teatre din Paris. A urmat *Fièvre/Febra*, un one-woman show pus în scenă la Théâtre des Mathurins din Paris. Foarte puțină lume știe că Lars Norén, când făcea spectacole ca regizor, nu monta niciodată texte contemporane în afară de cele scrise de el. Ori erau ale lui ori ale unor clasici precum Strindberg, Ibsen, Shakespeare. Sigur că sunt mândră că l-am convins să monteze singurul

text contemporan pe care el nu l-a scris și pe care l-a montat cu mine. Este un monolog dramatic scris de Wallace Shawn pe care-l joc și astăzi. Ar mai fi *Astăzi mai bine nu m-aș fi întâlnit cu mine însămi*, după romanul Hertei Muller, realizat cu sprijinul profesoarei Sanda Manu, a lui Lars Norén și al lui Cătălin Naum.

– *Ar trebui să vedem lumea ca un teatru?*

– Nu cred. Teatrul ar trebui să sublime, să fie un gest de educație, să lupte împotriva mediocrității, a vulgarității, să aibă grijă de limbă. Când ai ocazia să joci în mai multe limbi, cea cealaltă limbă îți dă o anume distanță și o inteligență

Constantin Ghenescu, Simona Măicănescu, Gheorghe Birău, Tudor Romeo, Coca Bloos – în spectacolul *R.U.R.*

emoțională diferite de limba maternă și te obligă să te aduni, să fii mult mai limpede, pentru că, în primul rând, trebuie să se înțeleagă ce spui. În momentul în care se înțelege ce spui, dacă lași partea nativă să poarte vorba mai departe, se construiește ceva care-i dă o mai mare bogăție, după care când te întorci la limba ta maternă îți dai seama de valoarea ei și o iubești și mai mult.

Dacă a fost noiembrie, a fost Festivalul de Teatru Piatra-Neamț, o sărbătoare a orașului, care a început în 1969! Apariția în România a Festivalului Spectacolelor de Teatru pentru Tineret și Copii, inițiat și organizat de Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț, a reprezentat, în premieră, introducerea unui concept dinamic și inovativ în spațiul cultural românesc din acea perioadă, fiind o formă de sincronizare a teatrului de la noi cu experiențe teatrale din Europa de Vest. Contextul inițierii festivalului a fost influențat de participarea TT, în 1968, la Festivalul Internațional al Teatrelor de Proză, din cadrul Biennalei de la Veneția. Cenzurat din motive ideologice înainte de decembrie 1989 sau din

motive financiare după 1990, festivalul a ajuns anul acesta la cea de-a 36 ediție, fiind cel mai longeviv festival de profil din țară și primul festival de teatru dedicat tinerilor artiști și publicului tânăr din România.

Ediția prezentă, a XXXVI-a (36), organizată de Teatrul Tineretului sub coordonarea managerului Andrei Merchea, s-a desfășurat între **31 octombrie și 9 noiembrie 2025** și a fost curatoriată de Paul Chiribuță, actor și conferențiar universitar. Selecția spectacolelor din acest an, propusă de curator, reprezintă o privire de ansamblu asupra creației actricești, reunind pe câțiva dintre cei mai experimentați actori, reprezentanți ai diferitelor generații de artiști. Spectacolele au tematică diversă, sunt produse în stagii diferite, dar au drept numitor comun importanța acordată artei actorului ca nucleu al artei teatrale.

Cea de-a XXXVI-a ediție a Festivalului Teatrului Tineretului Piatra-Neamț este dedicată ACTORULUI, celui care face vizibil, invizibilul gândului, al straturilor profunde ale trăirilor noastre și care are curajul să pună la dispoziția spectatorilor fînța sa prin care putem vedea măreția, dar și abisul condiției umane. (...) O interpretare magistrală, un spectacol reușit este o operă de artă. Energia actorului se dirijează către atingerea aceluia moment de grație în care umanitatea își poate manifesta toată splendida paletă a culorilor sale. În aceste clipe actorul

Marcel Iureș și Dan Rădulescu în spectacolul *Don Quijote*

poate transmite sensuri care depășesc forme sensibile, înlesnind comuniunea perspectivelor subiective ale celor prezenți în sală. Ajuns acolo, actorul se exprimă pe sine ca o manifestare a identității umane în esența ei, afirmându-și în același timp specificitatea, actorul care se antrenează în dificila meserie de Om, afirmă Paul Chiribuță în prezentarea conceptului acestei ediții.

Pe scurt, ediția a reunit **29 de spectacole, 12 teatre invitate, 7 trupe de liceeni și studenți, 6 prezentări de carte, 4 ateliere (20 de sesiuni)** pentru trupa Teatrului Tineretului, coordonate de 4 actori-dramaturgi și GALA ACTORILOR.

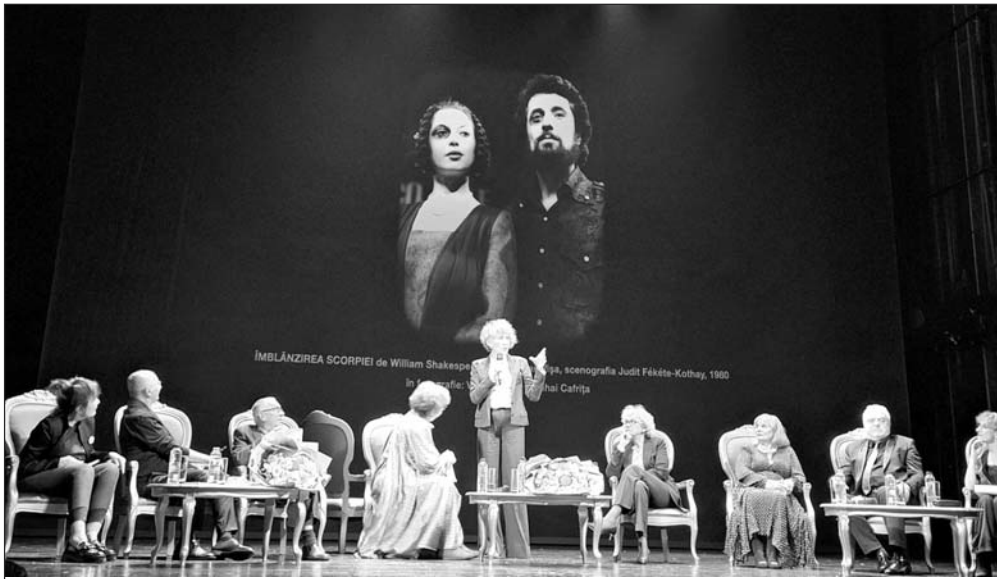
Teatrele profesioniste au participat cu spectacole care reflectă o paletă variată de teme și estetici: **Teatrul Național „I.L. Caragiale” București** cu spectacolele DINEU CU PROȘTI de Francis Veber, regia Ion Caramitru și FRUMOS E ÎN SEPTEMBRIE LA VENEȚIA de Teodor Mazilu, regia Mariana Cămărășan; **Teatrul Național „Lucian Blaga” Cluj – Napoca** cu PIETONUL AERULUI de Eugène Ionesco, regia Gábor Tompa; **Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași** cu TREI PIESE TRISTE după Maurice Maeterlinck, regia Radu Afrim; **Teatrul Evreiesc de Stat București** cu NEGUȚĂTORUL DIN VENEȚIA de William Shakespeare,

regia Eugen Gyemant; **Teatrul Act București** cu DON QUIJOTE de James Fenton, după „Don Quijote” de Cervantes, regia Alexandru Dabija; **Teatrul „Toma Caragiu” Ploiești** cu THE NIGHT ALIVE de Conor McPherson, regia Cristi Juncu; **Teatrul Dramaturgilor Români București** cu TRILOGIA MINELOR de Csaba Székely, regia Horia Suru; **Teatrul Metropolis București** cu PĂRINȚI, scenariu de Diana Bădica și Cristian Ban, după romanul Dianei Bădica, regia Cristian Ban și CLUB 27 de Cătălina Mihai, regia Alex Bogdan; **Teatrul Excelsior București** cu MĂNDRIE ȘI PREJUDECATĂ (UN FEL DE) de Isobel McArthur, după Jane Austen, regia Alexandru Măzgăreanu și TOMCAT de James Rushbrooke, regia Vlad Bălan; **Teatrul „Anton Pann” Râmnicu Vâlcea** cu PIETRE ÎN BUZUNAR de Marie Jones, regia Vlad Trifăș; **Teatrul Municipal „Bacovia” Bacău** cu LEONCE ȘI LENA de Georg Büchner, regia Sânziana Stoican; **Teatrul Municipal „Matei Vișniec” Suceava** cu spectacolul CUM VĂ PLACE de William Shakespeare, regia Botond Nagy și **Teatrul Tineretului Piatra Neamț** cu PRE PE LEAK, un spectacol de Mihai-Gruia Sandu, ORAȘUL NOSTRU de Thornton Wilder, regia Teodora Petre și NUNTA ÎNSĂNGERATĂ de Federico Garcia Lorca, regia Vlad Trifăș.

Punctul de maximă intensitate emoțională l-a reprezentat GALA ACTORILOR, din data de 7 noiembrie. A fost o seară memorabilă, în care am celebrat tradiția prestigioasă a teatrului nostru, o întâlnire caldă și vie a spectatorilor cu personalități ale scenei românești de azi, care au debutat pe scena TT: actrițele Ana Ciontea, Simona Măicănescu, Ioana Pavelescu, Oana Pellea, Virginia Rogin și actorii Paul Chiribuță, Horațiu Mălăele, Mircea Rusu. Seara a început în fața teatrului cu dezvelirea unor stele dedicate personalităților ANA CIONTEA, IOANA PAVELESCU, OANA PELLEA, HORAȚIU MĂLĂELE, MIRCEA RUSU, PAUL CHIRIBUȚĂ care s-au adăugat celei deja atribuite

Oana Pellea și Mircea Rusu în spectacolul *Frumos e în septembrie la Veneția*

Gala actorilor

actriței MAIA MORGENSTERN (acest demers evocativ al Primăriei Piatra-Neamț se află abia la debut) și a continuat în Sala Mare cu o conversație spumoasă de aproape două ore, în care actorii au fost provocați de moderatoarea Tamara Constantinescu și de public la mărturisiri și confidențe.

Pe lângă aceste spectacole susținute de trupe profesioniste, festivalul a avut o **secțiune dedicată trupelor de liceeni și studenți**: trupa Centrului pentru Cultură și Arte Carmen Saeculare, trupa Colegiului Național de Informatică, trupa Colegiului Național „Calistrat Hogaș”, trupa ArtSim a Clubului Artis, trupa AlfaOmegaArt, trupa Avangard (studenți din Piatra-Neamț care acum studiază la diverse facultăți din București), trupa Colegiului Național „Petru Rareș”.

Cartea a reprezentat un invitat special în cadrul ediției, în jurul său având loc evenimente la care au participat: scriitorul **Adrian Alui Gheorghe** (cu romanul *Urma*), dramaturgele **Elise Wilk** (cu volumul de teatru *Dispariții. Union palace. Alaska*) și **Alexandra Ares** (cu volumul de teatru *Utopii pentru secolul 21*), regizorul **Theodor-Cristian Popescu** (protagonistul volumului de exegeză teatrală *Un regizor: Theodor-Cristian Popescu* de **Raluca Blaga**), criticii de teatru **Olița Cântec** (*Jurnal de insider. Culisele unui festival*) și **Carmen Mihalache** (*Gustul teatrului*). **Moderatoarea acestor întâlniri a fost Tamara Constantinescu**, actriță, lector universitar și critic de teatru.

Tinerii actori-dramaturgi Ana Crețu, Theodora Sandu, Andrei Radu și Ionuț Vișan au susținut **atelier** în care au lucrat cu colegii lor din trupa Teatrului Tineretului, pe baza textelor proprii. Atelierele au vizat explorarea colaborării dintre autorul de text dramatic și actorii care transpun textul în acțiuni concrete.

De la lungul șir de cumpărători de bilete din fața Agenției teatrale, la aprecierile primite

din partea spectatorilor în foaiere, la provocările finalizate cu bine la cele 35 de evenimente, la bucuria de a dărui spectatorilor clipe memorabile, această ediție a fost un adevărat tur de forță, coordonat de managerul **Andrei Merchea**, care prefața astfel evenimentul:

Festivalul de Teatru Piatra-Neamț a fost, încă de la începuturile sale, un prilej de întâlnire: între generații, între diferite forme de expresie teatrală, între feluri de a privi lumea.

Dacă ediția de anul acesta e dedicată actorului, aș spune că la Piatra-Neamț actorul e

mai mult decât un creator: este un mediator între trecut și viitor, între memoria acestui teatru și întrebările lumii de azi.

Teatrul Tineretului a fost mereu un loc al începuturilor. Aici s-au născut direcții artistice,

dar și curajul de a greși frumos, de a experimenta, de a pune umantul înaintea convenției.

Ediția de anul acesta continuă această tradiție – aceea a descoperirii și provocării, a legăturii vii dintre artiști și public.

Cred că teatrul are sens doar atâta timp cât rămâne un loc al întâlnirii autentice. Iar la Piatra-Neamț, această întâlnire se petrece, an de an, sub semnul tinereții – nu al vârstei, ci al spiritului curios. Tinerețea spiritului este cel mai vechi obicei al TT.

Într-o lume în care țipetele sunt tot mai multe, dar tot mai puțin auzite, teatrul are datoria de a sparge marea surdină a obișnuinței.

În piesa „Așteptându-l pe Godot”, Samuel Beckett atenționează: Văzduhul e plin de țipetele noastre. Dar obișnuința e o mare surdină. Festivalul nostru este o încercare de a rupe această tăcere, de a reda auzului și privirii tot ce încă vibrează, caută și respiră sens.

Iar cine poate face asta mai deplin decât actorul – cel care dă trup invizibilului și face din ființa lui un loc al întâlnirii dintre lumi?

Cu speranța că Festivalul de Teatru Piatra-Neamț va dăinui ca loc al întâlnirilor de bun augur atât pentru creatori cât și pentru spectatori, vă informăm că am început deja pregătirile pentru ediția viitoare!

Până atunci însă, ne face plăcere să vă anunțăm că am început lucrul la viitoarea premieră, în regia lui Alexandru Măzgăreanu, pe texte de Mihail Sebastian, adaptate într-un scenariu original de Ionuț Socu.

Raluca NACLAD,
consultant artistic

Ploaia de stele:

Ioana Pavelescu, Mircea Rusu, Oana Pellea, Ana Ciontea, Horațiu Mălăele

(Continuare din numărul 286)

Materialul didactic și instituțiile anexe ale școlii primare erau următoarele probleme denunțate: consemnarea de la art. 35 din *Legea învățământului primar din 1939* ce preciza că „manualele școlilor primare sunt monopol de stat, în realitate era așa doar pentru manualele de curs elementar”. Același articol prevedea gratuitatea pentru copiii săraci. În realitate niciodată nu s-au dat cărți suficiente copiilor săraci, iar, pe de altă parte, cele care se trimiteau gratuit ajungeau după câteva luni de la începerea școlii. Pentru o nouă lege se propunea o prevedere precisă cu privire la împărțirea de cărți gratuite tuturor copiilor săraci și modalități prin care aceste cărți să ajungă pe băncile copiilor la începerea cursurilor.

Căminele școlare erau înființate doar în comunele bogate, în rest se prezentau doar ca potențial și nimic mai mult; în niciun sat din Neamț nu a fost înființat vreun cămin școlar corespunzător, toate așa-zisele internate din mediul rural erau spații neadecvate. Legea nouă trebuia să prevadă fonduri suficiente pentru ca această instituție să devină realitate, să nu rămână la „mila publică”, deoarece, în cele mai multe sate, nu erau mulți cei care puteau să facă acte de caritate.

Farmaciile școlare prevăzute a se înființa, conform art. 38, nu erau funcționale, acestea nefiind în grija medicului de circumscripție care ar fi putut să le organizeze mult mai bine, având în vedere profesia acestuia și relațiile pe care le avea despre medicamente, în general. Prin urmare, legea nouă ar fi trebuit să prevadă ca farmaciile școlare să fie administrate de medici, învățătorului revenindu-i doar sarcina de a le împărți bolnavilor medicamente, după instrucțiunile doctorului.

Grădina școlară și lotul de experiență nu puteau fi lucrate doar de copiii, ar fi fost de ajuns o grădiniță școlară de legume, bine îngrijită. Dacă școala avea teren dat în arendă, sumele convenite trebuiau direcționate exclusiv cantinei.

Cooperativele școlare erau instituții de mare ajutor, teoretic, dar în realitate în cele multe cazuri activitatea acestora se reducea la un dulap cu câteva penițe și caiete pe care le vindea un învățător, de obicei directorul. Cooperativa, în opinia învățătorilor trebuia să facă educație cooperatistă elevilor, de aceea se cerea ca legea viitoare să acorde importanță acestui fapt și să prevadă toate mijloacele pentru îndeplinirea scopului urmărit, chiar în orar să apară două ore pentru educația cooperatistă; aceasta să fie sâmbăta – de preferință, ore destinate explicațiilor pe îndelete a operațiilor cooperatiste.

Înființarea, construcția și întreținerea școlilor primare și a locuințelor pentru director, erau în responsabilitatea comunelor, iar fondurile date în acest scop erau administrate de către *comitetele școlare* sau *comitetele speciale de construcție*. În realitate, majoritatea comunelor nu puteau niciodată să ridice un local de școală, doar prin propriile lor puteri, iar comitetele școlare, la sate în special, deveneau simple instituții formale, deci, în noua lege se propunea ca,

pe viitor, construirea școlilor să fie exclusiv în sarcina statului și a județului, prin serviciile tehnice ale acestuia.

Acolo unde școlile erau închiriate, era obligatoriu ca aceste închirieri să se facă numai cu avizul medicului. În realitate nu se respecta această măsură. Iată ce preciza învățătorul David din Ghindăoani: „Eu am funcționat trei ani de zile într’o cocioabă, despre care medicul,

O analiză asupra aplicării Legii învățământului primar din 1939 în județul Neamț (II)

în raportul său, spunea că *funcționarea școlii într-un astfel de local e un adevărat atentat împotriva copiilor și a învățătorului*”. Acesta era unul dintre motivele pentru care se solicita ca în noua lege să fie precizări drastice în această privință și atunci când într-o localitate nu se găsea local propriu și nici nu se putea închiria unul corespunzător, să nu se înființeze școala.

Comitetele școlare, în viziunea învățătorilor, niciodată nu au corespuns scopului pentru care au fost create. Propunerea era ca acestea să fie înlocuite prin *consiliile școlare* formate din toți învățătorii școlii, cum sunt astăzi „consiliile profesoriale”. Prin această modificare așteptarea era ca sumele alocate întreținerii școlii să ajungă la adevărata lor destinație. Deseori,

când directorul nu era conștient, sumele primite ajungeau la comitetele școlare și erau utilizate după bunul plac al acestuia. Aspectul dramatic îl reprezenta faptul că fondurile prevăzute de comune pentru întreținerea școlilor erau atât de mici, încât abia erau suficiente pentru curățenie și încălzit. Pentru îmbunătățirea situației se propunea ca în legea nouă să se prevadă ca fondurile alocate de comune pentru întreținerea școlii să se centralizeze la județ, la serviciul tehnic sau la un comitet școlar județean, apoi să fie împărțite școlilor, proporțional cu nevoile acestora, după mărimea localului, numărul sălilor de clasă, necesitatea reparațiilor. Iată că, din cauza unor abuzuri ale comitetelor școlare, învățătorii își doreau centralizarea

bugetară, ceea ce contravenea direcției guvernamentale, dispusă să descentralizeze toate demersurile administrative ale școlilor.

Școlile speciale, conform Legii învățământului primar din anul 1939, căutau să îndeplinească cerințele pedagogiei moderne, abordând ideea generoasă ca în școli să se țină cont de individualitatea copilului. Aceste școli erau înființate pentru următoarele categorii de probleme: a) copiii cu inteligență deosebită; b) școli de experimentare; c) școli pentru subnormali și școli pentru anormali. În realitate, adaptarea școlii la individualitatea copilului trebuia realizată în clase cu un număr mic de copii și după o atentă selecție (astăzi ar fi o situație nepermisă n.a.). Pentru conducerea școlii primare, la art. 84 din *Legea învățământului primar din 1939*, se specifica faptul că directorii se numeau dintre învățătorii merituosi, ținându-se seamă de grad. Se propunea modificarea articolului astfel: „Directorii se numesc dintre învățătorii cei mai merituosi, indiferent de grad”.

Am putea spune, raportat la legislația în vigoare astăzi, că învățătorul era un adevărat vizionar, deoarece la concursul pentru ocuparea unui post de director, conform metodologiei din 2020, putea participa orice profesor care a obținut definitivatul în învățământ, fără a avea vreun grad didactic. De asemenea, la art. 88 era prevăzut ca directorul să organizeze, în fiecare săptămână, o consfătuire cu toți învățătorii școlii, cu privire la mersul acesteia și că, sub conducerea sa, învățătorii aveau datoria să întocmească *fișa psihologică și sanitară a elevilor*, foarte utilă, dar întocmită rareori, iar unde se întocmea, se făcea la întâmplare, după priceperea învățătorilor.

Pentru a înțelege individualitatea școlarului trebuie timp și pregătire. Ori învățătorul, de multe ori nu avea de nici unele. Constatăm că nici în zilele noastre consilierea psihologică nu este o problemă rezolvată, revenind la un număr de 500-700 de elevi, un singur consilier școlar. Despre *controlul școlilor* la art. 98, se dispunea prin lege, ca recrutarea organelor de control să se realizeze pe bază de examen, însă învățătorii propuneau ca, la examen, să fie admiși și învățătorii de gradul II, nu numai cei care aveau gradul I. De asemenea, așteptările erau mari cu privire la obiectivitatea cu care se desfășurau anchetele, fără a distruge relațiile colegiale (aici se făcea referire la toate declarațiile care erau solicitate colegilor din școală cu ocazia unei anchete). Ba chiar, pentru reclamagii de serviciu, se propunea obligația de plată a cheltuielilor, în cazul în care reclamația nu era întemeiată.

Obligativitatea școlară, cel mai dureros capitol al școlii primare pentru perioada cercetată, nu și-a atins scopul urmărit, deoarece întreaga viziune pornea de la premisa falsă că absențele elevului de la școală erau cauzate doar de o reavoință a părinților, ceea ce nu era întotdeauna în acord cu realitatea. Amenzile și somațiile provocau reacții, însă nu rezolvau problema. În afară de coerciție, se apela la discuții cu părinții copiilor, de cele mai multe ori, în cazurile abandonului școlar, aceștia fiind refractari la orice apel. (Urmare în numărul viitor)

Prof. dr. Elena PREDĂ

Bienala Națională de Artă Plastică „Lascăr Vorel”, ediția a XIX-a (27 octombrie 2025 – 11 ianuarie 2026)

Complexul Muzeal Național Neamț organizează cea de-a XIX-a ediție a BIENALEI NAȚIONALE DE ARTĂ PLASTICĂ „LASCĂR VOREL” PIATRA-NEAMȚ în perioada **25 octombrie 2025 - 11 ianuarie 2026**.

Înscrierile în concurs s-au desfășurat exclusive online, în perioada **15 august - 22 septembrie 2025**. Rezultatele selecției juriului au fost anunțate pe **29 septembrie 2025** iar pe **27 octombrie** a avut loc vernisajul expoziției și festivitatea de premiere a artiștilor câștigători.

Aflat la a-XIX-a ediție, evenimentul revine cu noi experiențe

artistice, și aduce pe simezele Muzeului de Artă Piatra-Neamț, peste 90 de lucrări, realizate de artiști din țară, cu abordări tehnice diferite și multiple interpretări de factură experimentală. Spre deosebire de edițiile anterioare, anul acesta în cadrul Bienalei de Artă Lascăr Vorel, au expus și *artiști invitați* în afara competiției (Sebastian Iacob, Mircea Modreanu, Bogdan Mihai Radu, Adriana Lucaciu, Vică Tilă Adorian, Felix Cionte, Ioana Cionte, Alex Baciu, Ioan Burlacu).

Expoziția rămâne deschisă publicului până pe 11 ianuarie 2026, fiecare vizitator putând alege și vota un favorit, la finalul expoziției, organizatorii acordând **Premiul Publicului**, celui mai apreciat artist.

Președintele juriului: Petru Lucaci, prof. univ. dr. în cadrul Univ. Naționale de Artă București, Președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România și Director al Revistei *Arta*. **Membrii juriului: Liviu Nedelcu**, conf. univ. în cadrul Univ. Dunărea de Jos, Galați, Vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România, **Ștefan Potop**, Președintele Filialei Neamț a Uniunii Artiștilor Plastici din România, **Maria Bilavevschi**, critic de artă, președinte al Uniunii Artiștilor Plastici – Filiala Iași, lector

univ. dr. în cadrul Univ. Naționale de Arte „George Enescu” Iași, **Mihai Zgondoiu**, lector univ. dr. Facultatea de Arte și Design (Univ. de Vest Timișoara), fondator al revistei *Propagarta*. (Comunicat oficial)

PREMII ȘI NOMINALIZĂRI
Marele Premiu – Adrian SANDU/Arad-grafică.

Premiu pentru Pictură – Dragoș BURLACU/Bacău (Nominalizați – Grama Gabriel/Piatra-Neamț – Rodica Gherghinoiu/Focșani – Valentina Druțu/Iași).

Premiu pentru Grafică – Luminița Monica RADU/Bacău

(Nominalizați – Lavinia Păduraru/Constanța – Iuliu Duma/Cluj).

Premiu pentru Debut oferit de Fundația Vorel – Maria BRATU/Târgu-Jiu (Nominalizați – Nora Cupcencu/București – Oana Butușină/Cluj).

Premiul UAPR/onorific – Vică Tilă ADORIAN/București.

Cea de-a XIX-a ediție a *Bienalei Naționale de Artă Plastică „Lascăr Vorel”* a fost organizată cu sprijinul **Consiliului Județean Neamț**. Parteneri: **Fundația Vorel Piatra-Neamț** și **Filiala Neamț a Uniunii Artiștilor Plastici din România**.

Red.

SUMAR

Dumitru APETRI – *Cronica literară: Olesea Gârlea „Reprezentări nocturne și diurne ale imaginarului literar” (II)* (pag. 12)
Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu” Neamț – *Expoziție de pictură Carmen Cărăușu* (pag. 10-11) * *Evocarea profesorului de matematică Dumitru Enache* (pag. 16)
Gheorghe BRÂNZEI – *Femeia în fața oglinzii. Hortensia Papadat-Bengescu la 70 de ani de la dispariție (II)* (pag. 10)
Liceul de Arte „Victor Brauner” Piatra-Neamț – „*Festivalul toamnei*”, la Liceul de Arte „Victor Brauner” – o simfonie a culorilor și a sufletelor unite (pag. 18)
Gianina BURUIANĂ – *Starea de bine a elevului și a profesorului – premisa pentru performanță* (pag. 8-9) * *Remember Madame Erasmus* (pag. 9) * „*Trio ANDREI*” a deschis stagiunea muzicală 2025-2026 (pag. 15)
Mihaela CIOBANU – *Anuala de pictură, grafică, sculptură și fotografie* (pag. 24)
Daniel DIEACONU – *Grigore Caraza, amintiri și istorii despre un muntean de la Poiana Teiului* (pag. 6-7)
Ghenadie DONOS – *Declarație privind promovarea integrității în Educație* (pag. 2-3)
Mihai FLOROAI – *Catedrala Mântuirii Neamului, un vis al românilor devenit realitate* (pag. 1-3) * *O sută de ani de mărturisire și impactul lor pentru contemporaneitate* (pag. 11)
FSLI și FSE „SPIRU HARET – *Ministrul educației atacă profesorii pentru a deturna atenția de la măsurile anti-educație impuse de Guvernul Bolojan* (pag. 1-2)

L. F. – *Oda bucuriei la Academia de Muzică* (pag. 15)
Adina SUCIU GIURESCU – *Interviu cu regizorul Vlad Trifaș (I) Eu cred în binomul acesta: verbul dat de regizor și adjectivul adus de actor. Acolo se întâlnește creația.* (pag. 17)
Ina GUȚU – *MALURI DE PRUT: Varvara Buzilă – Premiul Europa Nostra 2025, Campionii Patrimoniului* (pag. 13)
Oresia JEMNĂ – *Încrederea în profesori nu e o slăbiciune, ci o investiție* (pag. 13)
Irina LUPU – *Școala specială, o oportunitate!* (pag. 5)
Violeta MOȘU – „*Teatrul Tinereții era o oază de puritate*” • *Interviu cu actrița Simona Măicănescu* (pag. 1, 18, 19) * *Mircea Titus Romanescu – jurnalul unor reprezentative creații artistice* (pag. 14) * *S-a pensionat Adrian Stroici, unul dintre cei mai iubiți dascăli de la Liceul de Arte „Victor Brauner”* (pag. 16)
Raluca NACLAD – *Pulsul scenei la TT* (pag. 20-21)
Elena PREDA – *O analiză asupra aplicării Legii învățământului primar din 1939 în județul Neamț (II)* (pag. 22) * *Bienala Națională de Artă Plastică „Lascăr Vorel”, ediția a XIX-a (27 octombrie 2025 – 11 ianuarie 2026)* (pag. 23)
Red. – *CALENDAR – noiembrie 2025* (pag. 7) * *CALENDAR – decembrie 2025* (pag. 9) * *Lansare de carte - Grigore Ilisei: Agapia și Văratec. Cele două sate mănăstirești ale României* (pag. 14) * *Regina Maria: o zi de naștere, o lecție de cultură și valori* (pag. 24)
Constantin TOMȘA – *Rememorări nemțene - luna noiembrie 2025* (pag. 2, 3, 4, 5, 6, 7)
Cristian VASILE – *Manualul de istoria comunismului* (pag. 4-5)

Regina Maria: o zi de naștere, o lecție de cultură și valori

Ziuă de 29 octombrie nu este doar un simplu reper calendaristic pentru Republica Moldova; este o zi în care memoria unei figuri istorice remarcabile, Regina Maria, prinde viață prin evenimente culturale și educative. Această zi ne oferă prilejul să privim dincolo de paginile istoriei și să reflectăm asupra impactului pe care personalitățile marcante îl pot avea asupra comunității și a valorilor pe care le promovăm.

Regina Maria nu a fost doar o regină prin titlu, ci și o regină a inimii și a minții. În timpul vieții sale, a promovat educația, cultura și implicarea civică, valori care rămân astăzi la fel de actuale. În Republica Moldova, marcarea zilei sale de naștere a avut loc printr-o serie de activități:

- Universitatea de Stat din Moldova a deschis manifestările dedi-

cate Reginei Maria cu conferința „Calea Mariei... Personalitatea polietrică a Reginei Maria”, adresată studenților și tinerilor cercetători.

- Academia de Științe a Moldo-

vei a organizat conferința „Regina Maria – 150 de ani de la naștere. Un destin întruchipat în devotament, responsabilitate și atitudine”, reunind cercetători și istorici care au prezentat aspecte puțin cunoscute ale vieții reginei.

- Biblioteca Națională a găzduit expoziția „Regina Maria – singura regină a României Mari”, cu documente, volume și albume dedicate personalității sale, oferind vizitatorilor o experiență vizuală și educativă.

- La Chișinău au fost organizate ceremonii de depunere de flori la statuia Reginei Maria, recitaluri literare și expoziții de carte și fotografie, subliniind importanța valorilor culturale și istorice în comunitate.

Mai mult decât simpla comemorare a unei figuri istorice, aceste activități devin oportunități de reflecție: cum putem noi, astăzi, să ne

inspirăm din viața și valorile Reginei Maria? Elevii și tinerii care participă la astfel de evenimente descoperă curajul, dăruirea și atenția față de comunitate, dar și frumusețea culturii și literaturii. Prin lectură, expoziții, conferințe și activități comemorative, tinerii înțeleg că istoria nu este doar o succesiune de date, ci o lecție despre oameni, decizii și principii morale.

Astfel, aniversarea Reginei Maria în Republica Moldova nu este doar o celebrare istorică, ci un eseu viu despre importanța valorilor în formarea generațiilor viitoare. Prin fiecare expoziție, conferință sau activitate desfășurată în școli, universități și instituții culturale, memoria Reginei Maria prinde contur nu doar în cărți, ci și în viețile celor care învață să prețuiască cultura, istoria și educația.

Red.

Anuala de pictură, grafică, sculptură și fotografie

Sâmbătă, 15 noiembrie 2025, la Muzeul de Artă din Roman s-a deschis a XXI-a ediție a expoziției colective „Anuala de pictură, grafică, sculptură și fotografie”. O expoziție cu tradiție care a reușit, de-a lungul celor 21 de ediții, să aducă pe simezele muzeului artiști din diverse zone ale țării, cu viziuni și interpretări plastice aparte care au cucerit publicul iubitor de frumos. Anuala organizată de muzeul nostru se dorește a fi o întâlnire a celor mai noi creații, provocând la un dialog între lucrări și artiști, dar și între artiști și public, menținând permanentă atenția asupra diversității creațiilor vizuale propuse spre expunere.

Și-au dat întâlnire pe simezele romașcane, la cel mai așteptat eveniment cromatic al anului, 36 de artiști din Roman, Piatra-Neamț, Bacău, Brașov, Bârlad, Vaslui, Chișinău, Ploiești, Iași. Concepte, trăiri, observații în viziuni personale, cu mijloace artistice clasice sau moderne, în formule simbolice, abstracte, figurative care reușesc să ofere imagini evolutive ale multora dintre artiști. Lucrări de pictură în ulei, acrilic, grafică în tuș sau aquarelă, prelucrări fotografice digitale, sculpturi cu forme volumetrice în piatră sau lemn, provoacă imaginația și îndeamnă la meditație. Diversitatea firească a lucrărilor, ca stil, tehnică, temă, de la căutări și aprofundări, determină o experiență di-

namică a întregii expoziții.

Fiecare din cele 114 lucrări expuse, fie de pictură, grafică, sculptură sau fotografie, invită la analize de sens și semnificații, în dematerializări cromatice sau de structură, care vorbesc despre trăiri și sentimente personale, în forme de prezentare individuale. Universuri de trăiri și emoții, manifestate în spații când mici când mari, în cromatici ba intense, expansive sau calme, duioase și liniștite. Sunt chemări de timp și anotimp, în redări de tensiuni prin forme și nuanțe, cu substraturi de idei și construcții de contexte. Linieri grave, sigure, delicate în surprinderi de psihologii personale, la aprofundări de forme și geometrii revelatoare. (...)

Un adevărat compendiu pictural, un pelerinaj constructivist, nefigurativ și simbolistic, care, în peneluri poetice și metamorfozate, surprinde realul sau imaginarul la altitudini de vis. Expoziția invită la reconstituiri de zăboviri romantice, în care spectacolul cromatic, desăvârșit de forme și volume, domină și cucerește iremediabil vizualul.

Expoziția este deschisă în perioada 15 noiembrie 2025 – 10 ianuarie 2026.

Curator Mihaela CIOBANU

†POSTOLUL – revistă a cadrelor didactice din județul Neamț, serie nouă, apare prin colaborarea Sindicatului Învățământ Neamț, Asociației Învățătorilor din județul Neamț (martie 1999) și Federației Sindicale a Educației și Științei din Republica Moldova (aprilie 2019)

FONDATORI ● noiembrie, 1934: C. Luchian, V. Gaboreanu, V. Scripcaru, M. Stamate, I. Rafail, M. Avădanei ● **martie, 1999:** Florin Florescu, Ștefan Corneanu, Gheorghe Amaicea, Dumitrița Vasilca.

CONSILIUL DE ADMINISTRATIE: Ionel HOCIUNG – Președinte SLLICS Neamț, Gabriel PLOSCĂ – director general, Iosif COVASAN – director economic, Liviu Constantin RUSU, Gabriela GRIGORE.

CONSILIUL DE REDACTIE: *Mircea ZAHARIA* – redactor-șef (zahariamircea@gmail.com), *Gianina BURUIANĂ* – redactor-șef adjunct (gianina_buruiana@yahoo.com), *Angelina BEGU* – redactor-șef adjunct (Chișinău) (angelinabegu@gmail.com), *Violeta MOȘU*, *Mihai FLOROAI*, *Ramona-Mihaela ROȘU*, *Elena-Roxana IRINA* (CCD Neamț), *Luminița FELEA* – secretară, *Dorian RADU* – DTP, *Dorin DAVIDEANU* – editor online.

ISSN - 1582-3121

Redacția și administrația: str. Petru Rareș nr. 24, Piatra-Neamț. Tel/fax: 0233.22.53.32

revista.apostolul@yahoo.com
slineamt@yahoo.com